

TRO HÅP INNSIKT UTSYN

ST. OLAV

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 2 – 2017

Tema: Bioteknologi s. 19

Mario Giro og Tsjadsjøen s. 4

Katolske mestere s. 9

Rieber-Mohn om åpenbaringer s. 28

Klostertanker s. 32

St. Olav kan bli borte
Se s. 18

«Vi jobber med saken»

Året var 1986, og byen var Roma. Jeg hadde mitt første utenlandsoppdrag som journalist og skulle dekke en internasjonal anti-abortkonferanse for avisen Dagen.

TEKST LISA WADE

PÅ KNE I den norske delegasjonen var Børre Knudsen, tidligere prest i statskirken og aktiv abortmotstander.

Jeg stod i nærheten av Børre under audiensen med paven. Da pave Johannes Paul 2 gikk forbi oss, falt Børre på kne og ba ham inderlig - på tysk - om å løse Luther fra bannet.

Paven stoppet, la hånden sin på Børres skulder og svarte vennlig:

Vi jobber med saken.

Det var et fantastisk svar. Vi jobber med saken. Bare det. Så gikk han videre.

PAVENS SVAR Knappt 30 år senere, i mars i år, ble det holdt en konferanse om Luther i Vatikanet - uten at jeg vet om bannlysningen var tema. Det er heller ikke mitt poeng. Denne artikkelen handler ikke om Luther og Børre Knudsens spørsmål. Den handler om pavens svar. «Vi jobber med saken» er et fint og beroligende svar på så mange spørsmål. Overlat det til oss. Vi håndterer det - vi tenker, samtaler, drøfter, leser og skriver. Vi jobber med saken.

«Vi» er stort sett Kirkens pave, biskoper og prester. De er ikke kjent for å kutte hjørner. Det er en god ting. Kirken lar seg ikke bevege av trender, stemninger i tiden eller press fra enkeltgrupper.

BØRRE HOS PAVEN Faksimile fra avisen Dagens forside 5. mars 1986 da Børre Knudsen møtte pave Johannes Paul 2 i Roma. FOTO Dagen.

Men «vi jobber med saken» kan også dekke over en mengde synder. Saker blir ikke tatt alvorlig. De blir ikke jobbet med. De legges i en skuff og blir liggende år etter år.

UTHOLDENHET Det krever hardt arbeid og utholdenhet å ta opp kontroversielle saker, involvere de troende, lytte til ulike

synspunkt og komme frem til en løsning. Kirken har ikke alltid vært så god her. Det er et problem når verdien av å skynde seg sakte brukes som unnskyldning for prokrastinering og beslutningsvegring. Den katolske kirke har 2000 års tradisjon å lene seg mot, men vi kan ikke la det bli med det. Verden, og vår egen katolske andedam her i Norge, står ikke stille. Vi stilles hele tiden overfor veivalg som krever svar - kanskje nye svar?

Noen vil mene at dette er brudd med tradisjonene og Kirkeretten - og derfor helt umulig. Andre vil tenke at det betyr at Kirken er i vekst og i utvikling. Eller som Pave Johannes 23. sa det under Det annet Vatikankonsil: «Kirken må alltid være i oppbrudd, og 'ajourføres' med utviklingen i det samfunnet vi lever i».

ET STYKKE IGJEN Jeg synes nok vi har et stykke igjen med ajourføringen - eller oppdateringen - selv om pave Frans er en inspirasjonskilde med sitt engasjement for miljøet og verdens fattigste.

Her hjemme har medlemsregistersaken tatt mye tid og energi for kirken de siste årene. Det er lov å håpe at vi snart kan legge den bak oss og konsentrere oss om andre ting. Listen over saker som bør tas fatt i, er lang.

MINI-FN For eksempel er det knyttet

mange utfordringer til at det katolske Norge nærmest er som et mini-FN. Våre troende kommer fra nærmere 200 forskjellige land. Mange av de problemene Norge opplever i møte med flyktninger og innvandrere, er de samme som våre menigheter opplever. Samtidig er det en vesentlig forskjell. Flyktninger og innvandrere som kommer hit må forholde seg til Norge som samfunn tuftet på våre verdier. Norge blir forandret og beriket av disse menneskene, men utgangspunktet er det norske hus.

Katolikker som kommer hit, er nye i landet, men Kirken de møter er like meget deres som vår. Det skaper en jevnbyrdighet, men også et problem: For

hvem skal bestemme? Skal for eksempel polske og vietnamesiske grupper få gjennomføre katekesen på sitt språk og på sin egen måte – selv om det betyr at undervisningen får et annet innhold enn den norske? Hvilke konsekvenser har dette for integreringen av disse gruppene i menighetene? Skal norsk katolisisme være gullstandarden? Og hvordan skal egentlig ressursene fordeles?

Det er mye å snakke om – og jeg tror ikke samtalen bør begrenses til de geistlige. Lekfolkets rolle kan bli større enn vi aner, og vi må bruke denne muligheten. Bare ved å ta initiativ til og delta i diskusjonene kan vi si som pave Johannes Paul 2. «Vi jobber med saken». Og mene det.

ST. OLAV

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, 1979 - 2009).

**Medlemsblad for
Den katolske kirke i Norge**

Utgis av:

Norsk Katolsk Bisperåd
Nr. 2-2017, årgang 129 ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift
tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 8 56 04

Adresse:

Akersveien 5, 0177 Oslo
kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/
kirkebladet

Vikarierende redaktør:

Lisa Wade

Redaksjon:

Kathrine Låver og Hans Rossiné

Nord-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.:
77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.:
73 52 77 05

**Signerte artikler står for forfatterens regning.
Dersom intet annet er angitt, er bildene hentet
fra katolsk.no**

Redaksjonsslutt: 06.04.17

Design og layout: Tangram Design

Trykk: Frode Fjellberg AS **Opplag:** 54272

Gaver til bladet fra utlandet:

Sparebanken Sør
Postboks 200
4662 Kristiansand
BIC/SWIFT: SPSONO22XXX IBAN: NO43 3000
2275 321

Deadline neste nummer: 24.05.2017

HASTER - *Vi må bidra med hjelp og utvikle Afrika. Hvis vi ikke handler nå, vil millioner av afrikanere strømme til Europa, sier Italias viseutenriksminister Mario Giro. FOTO Hans Rossiné.*

Vi må stå samlet i en splittet tid

Det er viktig at verdens oppmerksomhet nå rettes mot Nigeria og området rundt Tsjad-sjøen. Dette er verdens største sammenhengende kriseområde. Stabilitet her er viktig for Europas stabilitet, sier Italias vise-utenriksminister Mario Giro til St. Olav.

TEKST HANS ROSSINÉ

AKUTT Den italienske vise-utenriksministeren var i Oslo i forbindelse med giverkonferansen for Nigeria og området rundt Tsjad-sjøen i februar. Konferansen ble arrangert av blant andre norsk UD, Tyskland, Nigeria og FNs kontor for humanitær innsats, OCHA.

-Det er helt avgjørende å få akutt nødhjelp til 11 millioner mennesker og å få verdens oppmerksomhet rettet mot en av de store krisene verden ser ut til å ha glemt. Vi må hjelpe dem som i dag lider, og vi må investere i en fremtidig stabil og sikker region hvis vi skal unngå en strøm av nye migranter til Europa i årene fremover, sier Giro.

TERROR Giverkonferansen i Oslo håper å samle inn 12 milliarder kroner til landene rundt Tsjad-sjøen; Nigeria, Kamerun, Tsjad og Niger. Norge har allerede varslet at vi ønsker å bidra med 1,6 milliarder over tre år. Utenriksminister Børge Brende er opptatt av at man investerer i levedyktige lokalsamfunn. Caritas er tungt inne i hjelpearbeidet i regionen. Giro forteller at krisen har eksplodert de siste årene på grunn av ekstremistgruppen Boko Harams terror.

-Det er også viktig at vi bygger en internasjonal allianse for sikkerhet, sier Giro.

FRED Mario Giro har vært Italias vise-utenriksminister siden 2013. Han er født i 1958 i Roma, har yrkesbakgrunn fra italiensk fagbevegelse og har spesielt arbeidet med spørsmål knyttet til fattigdomsbekjempelse, bistand, fredsforhandlinger og konfliktløsninger i land som Algerie, Mozambique, Burundi, Kosovo, Liberia, Guinea, Nigeria, Togo, Sri Lanka, Madagaskar, Colombia og Uganda.

SANT'EGIDIO Giro er i dag også ansvarlig for Sant'Egidio-fellesskapets internasjonale saker og har tilhørt fellesskapet

siden 1975. Sant'Egidio-fellesskapet, Comunità di Sant'Egidio, er en katolsk lekmann-organisasjon med nærmere 50.000 medlemmer i mer enn 70 land. Den ble grunnlagt i Roma i 1968 av en gruppe skoleelever og har spilt en sentral rolle som fredsmegler verden over, noe som blant annet resulterte i en nominasjon til Nobels fredspris i 2011.

Mario Giro er opptatt av den alvorlige migrasjonskrisen Europa står overfor og Italias arbeid med denne. Han kan fortelle at Sant'Egidio og blant andre den italienske regjeringen samarbeider om «humanitære korridorer».

-Dette er et samarbeid som er utrolig viktig og som skal gi flyktninger nye muligheter gjennom trygge passasjer til Europa. Over fem tusen mennesker på flukt omkom i Middelhavet i 2016. Vi kan ikke akseptere at folk dør i sjøen foran oss, understreker Giro.

SAMARBEID Også pave Frans er opptatt av humanitære korridorer for mennesker på flukt fra krig og vold. Etter Angelusbønnen søndag 6. mars i fjor, uttrykte paven sin beundring for initiativet. Korridorene bringer flyktninger trygt til Italia med fly eller båt og gir hjelp til integrering. Paven var også glad for at det dreide seg om et økumenisk samarbeidsprosjekt mellom den italienske staten, Sant'Egidio-fellesskapet, Det italienske forbundet av evangeliske kirker og Unionen av valdensiske- og metodistkirker.

Giro forteller at flyktningene kommer fra Etiopia, Libanon og Marokko. De plukkes ut av lokale kirker og organisasjoner. Italienske myndigheter sjekker bakgrunn og gir dem humanitært visum som bare gjelder for Italia og ikke til resten av Europa. Målet er å motta rundt tusen

flyktninger i en toårs periode.

-Dette prosjektet kan forhåpentlig også inspirere andre land, sier Giro.

AFRIKA-FOND Han snakker også gjerne om «Marshall-planen» for Afrika som den italienske regjeringen lanserte i begynnelsen av januar i år. Afrika-fondet på 200 millioner euro skal bidra til å bygge opp stabilitet i afrikanske regioner, bekjempe irregulær immigrasjon, stoppe menneskesmuglingen og styrke ytre grenser. Målet er å styrke Afrika og sikre stabiliteten i Italia og i Europa. -Vi må utvikle Afrika. Enten må vi handle nå eller så vil i løpet av de neste 20 årene millioner av afrikanere strømme til Europa. Migrasjon har store geopolitiske konsekvenser. En eskalering av kamper og destabilisering av land spesielt i våre nærområder, kan dra Europa inn i konflikter vi ikke ønsker, påpeker Giro.

STERKT EUROPA Den italienske regjeringen har uttrykt bekymring for Brexit og for rettighetene til de hundretusener av italienere som befinner seg i Storbritannia. I et intervju med den britiske storavisen The Guardian nylig sa Giro at kampen om økonomiske interesser og makt etter Brexit i verste fall kan føre til en økonomisk kaldt grig.

-Det ville i så fall være fatalt for Europa i en tid hvor vi må stå samlet. Europa er et stort kontinent, vi må harmonisere Europa og dele våre kriser og vår frykt. De fleste forstår betydningen av fellesskap og at vi må stå samlet i en splittet tid. Fra 1945 og til i dag har det vært trygt i Europa. Vi må jobbe for fred og trygghet i det lange perspektivet. Det betyr at vi også må engasjere oss sterkt utenfor Europas grenser. Vi må bygge et ekte og sterkt Europa. Det vil ta tid og kreve tålmodighet, men vi skal klare det, avslutter Mario Giro. >>

På flukt fra Boko Haram

– Da Boko Haram angrep, flyktet alle i landsbyen hals over hode. Flere ble drept og jeg husker ikke hvordan jeg kom meg bort.

TEKST CARITAS NORGE

Isa Maria Blamadala (36), som Caritas nylig møtte i Diffa, forteller om en dramatisk flukt fra hjembygden, som ligger 7-8 km øst for Diffa, ved elven Komadougou Yobe, som følger grensen mot Nigeria et langt stykke.

Til tross for at familien ble spredt, klarte de seg alle sammen. Nå har hun og familien bodd ni måneder i en flyktningleir. Isa har fem barn, fire gutter og en jente. Bare to av dem går på skole.

Isa og mannen dyrket mais, løk og paprika i hjembygden. Isa beskriver et liv der de hadde alt de trengte. Nå er de avhengige av hjelpeorganisasjoner.

HUMANITÆR KRISE I SAHEL Niger ligger i Sahel-regionen og er et av verdens fattigste land. Det er en alvorlig humanitær krise i hele Sahel-regionen som utgjør det tørre savannebeltet rundt Sahara-ørkenen. Den mest akutte humanitære krisen er i området rundt Tsjadsjøen, omgitt av Nigeria, Niger, Tsjad og Kamerun. Årsakene til den humanitære krisen er blant annet terrorgruppen Boko Harams herjinger, kombinert med tørke. Nord i Nigeria er flere områder utilgjengelig for hjelpeorganisasjoner og FNs operasjoner i området er underfinansiert. Ifølge Verdens matvareprogram (WFP), leder sju millioner mennesker av akutt matmangel: 5,1 millioner i nordøst Nigeria, 1,5 millioner i Kamerun, 340 000 i Niger og nærmere

160 000 i Tsjad. Situasjonen er ventet å forverre seg frem mot sommeren dersom befolkningen ikke får tilstrekkelig hjelp.

Caritas håper giverkonferansen som Norge arrangerte sammen med Tyskland, Nigeria og FN i Oslo i slutten av februar vil bidra til å avverge en sultkatastrofe. I etterkant av konferansen lovet giverlandene til sammen 670 millioner dollar til regionen. Det er omtrent halvparten av det som trengs.

NØDHJELP FØRST - Hovedprioritet nå må være å levere livreddende nødhjelp raskt. Men vi må også bygge gode beredskapssystemer og økt motstandsdyktighet. Dette er sentralt for å komme ut av den vonde sirkelen av tilbakevendende sultkriser i regionen, sier Martha Rubiano Skretteberg, generalsekretær i Caritas Norge. Skretteberg innledet en debatt om matsikkerhet under konferansens første dag. I sin tale argumenterte hun blant annet for at mer bistandsmidler burde overføres lokale humanitære organisasjoner.

-Lokale organisasjoner er til stede før, under og etter krisen og har derfor de beste forutsetningene for å yte hjelp, mener hun og fikk støtte fra flere av talerne.

VIL INVESTERE I LOKALSAMFUNN Utenriksminister Børge Brende la i sin tale vekt på behovet for å investere i

motstandsdyktige lokalsamfunn. FNs humanitære koordinator for Sahel, Toby Lanzer, rettet søkelyst mot behovet for å se nødhjelp og bistandsarbeid i sammenheng.

– La oss sammen utforske nye måter å jobbe på, slik at vi i tillegg til å gi folk en bedre dag i dag, også kan gi dem en lysere fremtid, sa han blant annet.

BEHANDLING AV UNDERERNÆRTE BARN VIKTIGST Debatten om matsikkerhet ble ledet av den nigerianske presten John Bakani som er generalsekretær for Caritas Borno. Delstaten Borno er svært hardt rammet av Boko Harams herjinger. I panelet satt landdirektør for Christian Aid i Nigeria, Charles Usie, leder for nødhjelpsarbeidet til Leger uten Grenser i Borno, Nigeria, Nathalie Roberts, nødhjelp-spesialist fra Care, Fatouma Zara Laouan og viseregiondirektør for IFRC (The International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies), Robert Kaufman.

Oppsummert var deres råd at førsteprioritet må være å skaffe befolkningen mat. Spesielt viktig er det å behandle underernærte barn. I tillegg ble god koordinering av nødhjelpsinnsetningen og involvering av lokale organisasjoner i det humanitære arbeidet fremhevet som vesentlig.

DRAMATISK Isa Maria Blamaddala forteller om flukten fra hjembygden.
FOTO Aron Halfen/Caritas Norge.

Godt besøk Livsvernseminar 2017

ENGASJERENDE seminar om livsvern.
FOTO Maria Fongen.

Pastoralavdelingens Livsvernseminar gikk av stabelen 25. mars, på festen for Herrens bebudelse. Fokus i år var på helsearbeideres samvittighetsfrihet. 60 personer møtte opp, og fikk fire flotte foredrag. Lege og samvittighetsforkjemper Katarzyna Jachimowicz ga en meget reflektert og balansert beskrivelse av oppsigelsen hun har vært gjennom og rettsaken mot Sauherad kommune, som hun tapte. Hennes trosvitnesbyrd innga den aller største respekt! Advokat Håkon Bleken ga et spennende riss av de rettslige argumenter og deres bakgrunn.

Jachimowicz og Bleken er beredt til å prøve saken videre. Lege og forsker ved Senter for medisinsk etikk ved Universitetet i Oslo, Morten Magelssen, ga en krystallklar fremstilling av hvorfor vi trenger samvittighetsfrihet, hva som begrenser reservasjonsadgangen i det liberale demokrati, nye etiske problemstillinger i helsevesenet, historisk bakgrunn for samvittighetsfrihetens kår i Norge og tidsåndens ideer, farer og muligheter. Han og oppfordret til å se betydningen av personlig ansvar, se på mulighetene samvittighetsfriheten åpner som grunnlag for menneskerettigheter og minoritetsvern, og samarbeide med andre grupper vi har felles interesser med.

P. Hallvard Hole avrundet seminaret med en betraktning om Kirken og samvittighetsfriheten: Frihet + samvittighet = ansvar. Det er ansvaret som skiller en martyr fra en terrorist. Samvittigheten hjelper oss til å gjøre det gode og er et svar på et kall til å være hverandres beskyttere. Kirken er samvittighetsfrihetens tjener. Et godt antall personer skrev seg på en liste som vil engasjere seg konkret i Kirkens arbeid for livsvern i tiden fremover.

KATOLSK BOKHANDEL

Åpningstider
Tir, Ons, Fre: 10 – 16.00
Torsdag: 10.00 – 17.00
Lørdag: 11.00 – 15.00
Søndag: 12.30 – 14.00

Besøk oss i Akersveien 14, 0177 Oslo
Vi er også på nett: **STOLAVBOK.NO**

Adventsaksjonen 2016

I Adventsaksjonen 2016 samlet Norges Unge Katolikker (NUK) inn penger til Caritas sitt prosjekt «inkluderende utdanning i Vietnam». I 2016 fikk vi samlet inn et rekord beløp på hele 654 000 kr, noe som er ny rekord for NUKs Adventsaksjon. Det er over 250 000 mer enn året før. Våre medlemmer og lokallag hadde igjennom hele adventstiden flere ulike aktiviteter for å samle inn penger. Vi er imponert over den store innsatsen de mange hundre frivillige over hele landet har lagt ned i årets Adventsaksjon.

Den 2. mars var Karitativt Utvalg (KUT) i NUK og staben på besøk hos Caritas Norge. Generalsekretæren til Caritas Norge Martha Skretteberg takket spesielt alle de frivillige i lokallagene som har bidratt til at aksjonen ble en suksess. Vi i NUK er også stolte over alle innsatser og engasjementet til alle frivillige og vår flinke kollega, leder i Karitativt Utvalget i NUK, Mathias Ledum. Mathias overleverte pengene på en litt mer høytidelig måte, og Caritas gav oss alle en stor takk for en vel overstått aksjon.

Aksjonen engasjerte ikke bare ungdommer, men hele menigheter var med og bidro i både stort og smått. Vi håper at vi med disse pengene kan gjøre en ekstra innsats for prosjektet som skal gi sårbare barn i Vietnam den utdanningen de har krav på. Norges Unge Katolikker vil igjen takke alle frivillige, alle givere og alle menigheter som har bidratt til å samle inn så mye penger til et veldig godt formål.

Henrik Emil Greve

STOR SJEKK Martha Skretteberg i Caritas og Mathias Ledum i NUK.

Katolske mestere

To katolske mesterforfattere, Sigrud Undset og Evelyn Waugh, er nylig utkommet i nye oversettelser, på henholdsvis svensk og norsk. Både den nye svenske oversettelsen av Sigrud Undsets Kristin Lavransdatter og den nye norske oversettelsen av Evelyn Waugh's Gjensyn med Brideshead får svært god mottagelse. Les hva Bernt Oftestad og p Oddvar Moi skriver om de to store forfatterne på de neste sidene.

En markant skikkelse

Blant norske konvertitter er Sigrid Undset (1882-1949) den betydeligste. Da hun konverterte i 1924, var hun allerede en dikter med internasjonalt ry, senere bekreftet ved tildelingen av Nobelprisen i litteratur i 1928.

TEKST **BERNT OFTESTAD**

Sigrid Undsets konversjon vakte oppsikt også utenfor landets grenser. Kort etter avslutningen av det store epos fra katolsk middelalder om Kristin Lavransdatter ble hun tatt opp i Kirken. Hun fortsatte som katolsk forfatter med romaner så vel fra middelalderen som nåtiden. Som katolsk dikter var Undset slett ikke alene i sin samtid. Både i Frankrike, England og Tyskland var det fremragende katolske diktere.

MARKANT SKIKKELSE Også før sin konversjon hadde Undset vært en markant skikkelse i norsk åndsliv. Hun hadde klare synspunkter på tidens brennende sosial og kulturelle spørsmål, ikke minst kvinnesaken. Som katolikk fortsatte hun sitt engasjement - ut fra tydeligere ideologiske premisser. Men dypere innsyn i egen konversjon gav hun aldri.

I antologien, *De søkte de gamle stier*, (fra 1936), der en rekke katolikker fortalte om sine veier til Moderkirken, hadde hun et bidrag, men avdekket ikke sine indre erfaringer. På trettitallet var personlig åpenhet kommet på moten i religiøse kretser. Slikt lå ikke for Undset.

Sigrid ble født inn i det moderne rommet da hun kom til verden den 20. mai i 1882. For på den tiden hadde det moderne gjennombrudd for alvor slått igjennom i norsk kultur. Faren hennes, Ingvald Undset, var professor i arkeologi ved Universitetet i Kristiania. Han kom fra et lavkirkelig pietistisk miljø. Ingvalds far var en sterk personlighet - også religiøs.

FOTO Erlend Berge

BERNT TORVILD OFTESTAD

f 1942 i Askim, er professor emeritus i europeisk kulturhistorie ved Det teologiske Menighetsfakultet. Han tok sin teologiske doktorgrad i 1979 med en avhandling om «Kristentro og kulturansvar hos Ronald Fangen». Oftestad er medlem av Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab og har skrevet en rekke bøker og artikler, nå senest boken «Den katolske kirke og liberalt demokrati» (Kolon forlag). Han konverterte til Den katolske kirke i 2000 og utga i 2003 «Sigrid Undset: Modernitet og katolisisme».

Men sønnen fjernet seg fra sin bakgrunn, ble vitenskapsmann og en del av det moderne religionsfjerne og religionsfiendtlige vitenskapsmiljøet.

Sigrids mor, Charlotte, var dansk med røtter i grundtvigiansk folkekirkelighet. I oppvekstmiljøet ble tonen satt av den

moderne intelligentsia i hovedstaden. Denne nye urbane borgerligheten var nasjonal, liberal og kulturoptimistisk. Man trodde på fremskrittet - det vitenskapelige og kulturelle. Sigrid ble elev ved Ragna Nielsens radikale fellesskole i Kristiania. Senere tok hun handelsskole og ble ansatt ved kontoret til et ingeniørfirma i hovedstaden. Faren var død. Hun var eldst, og moren og søstrene måtte forsørges.

BOHEM Undset hørte hjemme i det moderne - ved sin oppvekst, som selvstendig yrkeskvinne, etter hvert ved et liv i et bohemaktig kunstmiljø.

I det moderne lå muligheten for et radikalt oppbrudd som gikk ut over tenkesettet i tidens etablerte moderne kultur. Bak den søkende og kritiske vitenskap, som var så viktig i moderne kultur, lå en ideal fordring: Vedtatte sannheter måtte prøves. Selvskrevne autoriteter måtte ned fra pedestallen. Som mange andre unge fjernet Sigrid seg fra statskirken. Konfirmasjonen ble et bevisst farvel til kirken. Religionen ble liggende utenfor horisonten. Men farfarens strenge pietistiske vekkelseskristendom hadde gjort inntrykk på henne. Her møtte hun en forpliktende religiøs livsholdning.

ENGASJEMENT Under de første tiår av 1920-tallet kom den moderne kultur inn sin første krise. Troen på den nøytrale vitenskapen ble svekket. Fremtidsoptimismen ble rokket. Troen på en harmonisk utvikling av den vestlige kulturen mot en

NY TRO OG LIVSSYN Sigrid Undset var sterkt engasjert i den moderne tids etiske og kulturelle utfordringer. Men etter hvert vokste det frem et nytt virkelighetssyn i henne. FOTO Eivind Enger/Sigrid Undsets hjem Bjerkebæk.

stadig høyere humanitet, bedre velferd og større frihet brøt dramatisk sammen under den første verdenskrig.

For Undset utløste denne krisen et sterkt engasjement i tidens etiske og kulturelle utfordringer. Hun så hvordan den moderne individualismen hadde gjort de moralske og følelsesmessige relasjonene mellom mennesker - særlig mellom mann og kvinne - vanskelige. Hvordan skulle man forene individuell frihet og hengivelse til en annen?

Det moderne frigjøringsprosjekt hadde brutt ned ekteskapsinstitusjonen som hadde båret den menneskelig sivilisasjonen ved å gi den enkelte og fellesskapet overindividuelle rammer. I stedet kom kvinnefrigjøring og kunstig barnebegrensning. Modernitetens realisme, som hun var innforlivet i, førte henne til skepsis og til sist brudd med troen på det autonome menneske og det lukkede positivistiske virkelighetssyn. Modernitet ble vendt kritisk mot moderniteten.

BRUDD Før Undsets nyorientering ut over på 1920-tallet, hadde det skjedd et brudd med det borgerlig-liberale livs- og kulturprogram. Her ble det heroiske, frie menneske idealisert, det som realiserer seg selv på tross av fordommer og trykkende autoriteter. Dette programmet, som hadde preget diktingen til blant andre Henrik Ibsen og Bjørnstjerne Bjørnson, sviktet overfor virkeligheten, mente Undset. Hun hadde lite til overs for Ibsens kvinnefigurer som Nora Helmer

og Hedda Gabler. De var idealiserte skikkelser løftet ut av det virkelige livet. Amalie Skram var en forfatter Undset satte meget høyt.

Men når det ikke nytter å redde menneskets sjelelige selv ved heroisk idealisme, vil det da måtte oppløses og forsvinne i determinerende natur. Er det denne tragiske livsvisdom moderniteten til sist munner ut i?

Hos Undset vokste det frem et nytt virkelighetssyn. Det ble til ved kamp med moderniteten, men hadde sine røtter i den klassiske, europeiske idétradisjon. Denne virkelighetsorienteringen ble en filosofisk forgård for katolsk kristendom, en avgjørende forutsetning for konverasjonen i 1924.

Ethvert menneske søker livsbekreftelse. Den finner man ved erfaring av de grunnleggende humane relasjoner: mellom mann og kvinne, mellom foreldre og barn og i familien. Trekanten mor-far-barn er grunnleggende. Her ser man den biologisk-sosiale virkelighetens struktur, som hviler til sist på den erotisk-seksuelle relasjonen mellom de to kjønn, og som bæres og sikres ved moralske normer og mønstre. Det er ved observerende erfaring av den ytre virkelighet normene og strukturene avdekkes for oss.

AQUINAS Undset hadde tilegnet seg en realistisk oppfatning av virkeligheten inspirert av den middelalderfilosofen Thomas Aquinas (1225-1274) allerede

SIGRID UNDET (1882-1949) er Norges internasjonalt mest kjente kvinnelige forfatter. Hun ble født i Kalundborg i Danmark. Familien flyttet til Norge og Kristiania da Sigrid Undset var to år gammel. Undset tok middelskoleeksamen og begynte å arbeide som kontordame som 16-åring. Men de litterære og historiske interessene var sterke, og hun debuterte i 1907 med samtidsromanen «Fru Marta Oulie», mens det store gjennombruddet fant sted i 1911 med «Jenny». I 1928 ble hun tildelt Nobelprisen i litteratur for sine mektige historiske romaner, «Kristin Lavransdatter» (1920-1922) og de to romanene om Olav Audunsson (1925-1927). Hun utga også flere betydelige samtidsromaner, novellesamlinger, essays, helgenfortellinger (om bl a Katerina av Siena) og biografiske skrifter. Sigrid Undset konverterte til katolisismen i 1924. Hun var tidlig ute med å advare mot fascismen og Hitlers Nazi-Tyskland.

før hun arbeidet med romanverket om Kristin Lavransdatter. I denne katolske kjærlighetsromanen reflekteres også en annen europeisk idétradisjon, den som har sitt opphav hos kirkefaderen Augustin. Hun kunne knapt ha skrevet noen fortelling om en persons religiøse utvikling, ledet ved erfaring av kjærligheten, uten å ha tatt imot inntrykk fra den augustinske tradisjonen.

Kristin Lavransdatter er en elskende kvinne og en kvinne som blir elsket. Undset følger henne fra barndom til alderdom og død. Kristin finner sin elsker, blir hustru og mor, for til sist å ende som enke, ribbet for det meste, i tjeneste for de nødlidende. Hennes liv får en bestemt retning. Hun søker eros og erfarer dens sødme. Men eros utvikles under livets prøvelser og i kamp med verdens trykk og fristelser slik at den åpnes for en høyere kjærlighet, den selvhengivende agape. Til sist, kort før sin død, når Kristin frem

UNDSET PÅ SVENSK *Anna Cavallin anmelder den nye svenske utgivelsen av Sigrid Undsets Kristin Lavransdatter i det svenske katolske magasinet Signum. Hun skriver at Kristin Lavransdatter er en viktig bok i hennes liv, en av de sterke leseropplevelsene og en bok hun har lest flere ganger gjennom årenes løp. Hun er svært positiv til Gun-Britt Sundströms nyoversettelse. Cavallin sammenligner det å lese Undset på nytt i ny, svensk språkdrakt med å stige inn i Nidarosdomen: «Men en liknande känsla var det att stiga in i katedralen som att stiga in i Sigrid Undsets roman: den överväldigande skönheten, allomfattande og precis och storslagen, i katedralen såväl som i Undsets språk som i den starka berättelsen om Kristin Lavransdotter och Erlend Nikulausson.»*

Også den svenske storavisen Expressen er full av lovord til både Undset og den nye oversettelsen. Anmelder Ulrika Kärborg skriver:

«Just romansvitens karaktär av äkten-skapsdrama har hamnat i fokus även den här gången, när Norstedts ger ut den i en stilistiskt briljant nyöversättning av Gun-Britt Sundström.»

Mens Maria Ehrenberg i Smålandsposten skriver dette om Sundströms oversettelse og Kristin Lavransdotter i ny, svensk språkdrakt:

«Men Undsets 1920-talsnorska med medeltida drag passar henne som hand i handske. Även om texten ligger nära Euréns så finns här en tydlig modernisering både vad gäller ord och meningsbyggnad. Det flyter så lätt. Stor heder åt detta företag. Med denna nya översättning hoppas jag verket får många nya läsare.»

til den mystiske kjærlighetsforening med Kristus som Kirken gir henne ved alterets sakrament.

I romanen om Kristin Lavransdatter formidlet Undset kunnskap om katolsk tro og liv slik det var i norsk middelalder. Det hun skrev, var ikke bare kulturhistorisk, men også teologisk troverdig. Augustinsk syn på menneskets eksistens og thomistisk virkelighetssyn gjennomsyrer menneskeskildringene, samtidig er menneskene satt inn i Kirkens sakramentale liv og møter Kirken som veiviser til et hellig liv. Da forfatteren selv konverterte, hadde hun allerede trengt dypt inn i katolsk tro. De to realistiske romanene, Gymnadenia (1929) og Den brændende busk (1930) er blitt betegnet både som nåtids- og konvertittromaner.

EROS TIL AGAPE Undset følger en ung mann, Paul Selmer, på hans vei inn i Kirken. Rammen er det norske samfunn fra overgangen til 1900-tallet og fremover. Paul tilhører den borgerlige middelklassen, er urban og har sin bakgrunn i forretningslivet. Hans miljø er et sekularisert borgerskap. Til miljøets store overraskelse konverterer han. Men selve konversjonen som hendelse og erfaring, gis det ikke innblikk i. Den eksistensielle dynamikk som driver fortellingen frem, er kjærlighetens vekst fra eros til agape. Det tematiske grunnmotiv vi fant i «Kristin Lavransdatter», utfoldes her innen en moderne ramme. Romanene fra 1929 og 1930 gir oss en viss innsikt i den kirkelige konteksten for Undsets egen konversjon, ikke minst hennes forhold til samtidens lutherske protestantisme. Fra ungdommen av hadde hun hatt avsky for protestantismen. Ved konversjonen ble den bekreftet og fordypet.

I Paul Selmers miljø er også varianter av luthersk protestantisme representert. Undsets forakt rammer særlig den liberalteologiske retning. Sigrid glemte ikke farfarens tro. Den vaksinerte henne mot religiøse forfalskninger, særlig protestantisme som var tilpasset moderne humanisme og liberalisme. Den hadde omgjort kristentroen til subjektiv humanisme. Derfor har den et uredelighets skjær over seg. Fanen den heiser, har nok «kristendommens almindelige heraldiske motiver», men de er arrangert etter egne ideer, slik at Kirkens objektive dogmer

forsvinner i subjektiv og individuell erfaring. Men brudd med og oppbrudd fra protestantismen var selvsagt ikke det sentrale ved Undsets konversjon.

«FANGET INN» Konversjonen var en vei fra modernitetens krise til katolsk tro og virkelighetsoppfatning. I 1930 skriver hun i et essay:

«Vor Herre har fanget mig - som saa mange andre av min like - ind i sin faarefold direkte fra utmarken. (...) Vi gik ute som sauer paa vilden hei (...).»
Men så ble hun «fanget inn» av Gud, innlemmet i Kirken og innså at dens objektive lære om Guds åpenbaring i Kristus og dens innsikt i menneskelivet hadde vært kilden og kraften i den europeiske kultur.

Ulykken både for den enkelte og for kultur og samfunn var at man i nytiden forlot den sannhet Kirken forvaltet om frelsen og om mennesket, samlivet, kjønn, familie osv. og erstattet den med en moderne dennesidig tenkemåte, som måtte ende i subjektivism, relativisme og individualisme eller i dødende materialisme.

DYBDESJIKT Kulturkrisen gjorde at Kristus fikk ledet henne i inn i sin hjord. Men konversjonen er ikke drevet frem av et behov for å redde europeisk kultur. Undset var ingen «kulturkatolikk», men forankret i troens dybdesjikt som gir et radikalt syn på Kirkens forhold til kulturen.

Mot slutten av essayet fra 1930 skriver hun: «Vi tror, Kristi Kirke skal bestaa paa jorden, (...). Men det er ingen steder lovet os, at vor verdensdel og de folk vi er i slegt med skal bli ved at høre til Kristi Kirke altid utigjennem aarhundrederne. Den stridene Kirke paa jorden kan bli reduceret til en haandfuld tilhængere, ikke stort flere end der er plass til paa en arena eller i et bygdefængsel. De kristne i Europa kan bli reduceret til en liten flok, uden magt til at paavirke samfundsutviklingen (...).»

Synet på Kirkens fremtid i den vestlige verden, som Undset målbar alt i 1930, har vært lite påaktet i resepsjonen av hennes forfatterskap. Det er kanskje ikke overraskende, for her avdekker hun de radikale dybder i sin tro og tenkning som utfordrer kanskje mer i dag enn i 1930.

Evelyn Waugh, kjent engelsk forfatter og konvertitt

Gyldendal forlag har i vinter utgitt i ny oversettelse en bok først utgitt i England i 1945, Brideshead Revisited, og de skriver selv om den: «I Gjensyn med Brideshead skuer Evelyn Waugh bakover til en gyllen tidsalder i England, før den andre verdenskrig, og forteller historien om Oxford-studenten Charles Ryders livsomveltende møte med den dekadente Sebastian Flyte og hans dypt katolske familie. På det fornemme godset Brideshead trer Sebastian inn i en verden der plikt og lyst og åndelig tro og verdslig tilfredsstillelse er i konstant konflikt.»

TEKST P. ODDVAR MOI

TV-SERIE Boken “Brideshead Revisited” er kjent over hele verden, og en TV-serie laget over boken i 1981 blir i England nå regnet kanskje den aller beste TV-serien gjennom alle tider. For oss katolikker er denne boken litt ekstra interessant fordi den beskriver en katolsk familie, katolsk trosliv, katolsk moral, og veldig tydelig hvordan Guds nåde søker alle mennesker, også når de tilsynelatende lever svært langt borte fra Ham. Nå kommer også snart en ny TV-serie, basert på Evelyn Waugh's debutroman *Decline and Fall* fra 1928.

Evelyn Waugh var en av de kjente konvertittene i England i mellomkrigsårene; han konverterte i 1930 etter å ha levd et ganske utsvevende liv årene før. England hadde på den tid mange kjente konvertitter; de to mest kjente er vel G. K. Chesterton som konverterte i 1922, og Graham Greene i 1926 – vår egen Sigrid Undset konverterte i 1924.

Waugh var født i 1903, og gode skoleresultater i ungdommen gjorde at han 18 år gammel fikk et stipend til Hertford College i Oxford. Om hans studieår kan vi lese at det på den tid oppsto en ny

P. ODDVAR MOI er sykehusprest i Oslo og sekretær for Norsk katolsk bispesråd's liturgiske kommisjon. Han er født på Jæren i 1955 og konverterte til Den katolske kirke i 1994. Han ble presteviet i 2000 og har vært kapellan i ulike menigheter i Norge.

avantgardistisk klikk i Oxford, og den hadde kunstneriske, sosiale og homofile verdier som tiltrakk Waugh. Etter dette begynte et mer bohempregget liv, der Waugh drakk betydelig og innledet en

rekke homoseksuelle forhold. Han måtte slutte på Hertford College i 1924, etter en dårlig eksamen som gjorde at han mistet stipendet. Etter dette prøvde han seg på en kunsthøgskole, men han gikk tom for penger og arbeidet derfor som lærer på ulike gutteskoler i noen år.

KONVERSJON i 1928 fikk han utgitt sin første roman, *Decline and Fall*, noe som ga ham nok penger til å gifte seg. Både denne boken og oppfølgeren, *Vile Bodies*, er svært satiriske, modernistiske og morsomme bøker. Ekteskapet var ganske mislykket og ble avsluttet etter knapt to år, og bare noen måneder etter skilsmissen ble Waugh opptatt i Den katolske kirkes fulle fellesskap, 29. september 1930. Hans konversjon fikk stor oppmerksomhet i England, og mange lurte på hvorfor i all verden en slik mann ønsket å bli katolikk.

Noen trodde at behovet for noe stabilt førte Waugh til Kirken, men han skriver selv om sin konversjon mot slutten av 1930: «Jeg tror man må se dypere for å finne årsaken til at Romerkirken i England i dag rekrutterer så mange menn og kvinner som ikke er spesielt godtroende, kjedelige

KJENT KONVERTITT Evelyn Waugh ble katolikk i 1930.
FOTO Carl Van Vechten.

eller eksentriske. Det virker for meg at i dagens Europa er det essensielle spørsmålet ikke lenger om man skal velge en katolsk eller protestantisk kristen tro, men om man ønsker kristendom eller kaos.»

Waugh prøvde på alle måter å leve som en god katolikk, selv om pietistiske norske kristne nok vil finne hans fortsatte høye alkoholkonsum og enkelte andre vaner problematiske. Han fikk sitt første ekteskap annullert av Kirken i 1936, og giftet seg året etter med Laura Herbert, som kom fra en aristokratisk katolsk familie, og de fikk 7 barn sammen. Waugh fortsatte å skrive bøker, som fikk ganske god mottakelse, men det var ikke før han utga *Brideshead Revisited* at han ble virkelig berømt og rik. Boken ble skrevet i 1944 og utgitt etter krigens avslutning i 1945, og solgte svært godt helt fra starten av, spesielt i USA.

BRIDESHEAD Boken *Gjensyn med Brideshead* handler i stor grad om katolsk trosliv, og for å forstå den bør man kjenne til en del ting om den tids katolske kirke. Boken beskriver en tid 30-50 år før Kirkens store moderniseringsprosjekt på 60-tallet, og i England var katolikkene på den tid også veldig tydelig i mindretall, og de hadde derfor en tydelig identitet

og selvforståelse. Noen aristokratiske familier (som denne boken handler om) hadde klart å forbli katolske, på tross av mye motstand, helt fra reformasjonstiden. Bokens hovedperson, Charles Ryder, blir beste venn med en ung mann fra en slik aristokratisk, gammel, katolsk familie, Sebastian Flyte. For denne familien er alle katolske tradisjoner viktige og helt naturlige; den latinske messen som feires daglig i deres hus (de har et eget kapell, og prest), rosenkransbønnen hver ettermiddag etc. Kirkens dogmer og moralske regler godtar man uten videre, og sakramentenes betydning og virkning godtas også som en selvfølge. Man tror altså sterkt på alt Kirken lærer – og vet at protestantene ikke kan begripe noe av dette – samtidig som flere medlemmer av familien ikke klarer å leve etter Kirkens regler. Sebastian strever med både homoseksuelle dragninger og aller mest sin alkoholisme, som mer og mer ødelegger ham. Hans søster er sivilt gift med en fraskilt mann, og vurderer etter hvert å skille seg fra ham og gifte seg med enda en fraskilt mann, Charles Ryder, bokens hovedperson. Faren i denne katolske familien (han hadde riktignok konvertert fra Den anglikanske kirke da han giftet seg) hadde reist fra sin kone 8-10 år tidligere og lever i Italia med en

elskerinne. Sebastian mor, storebror og lillesøster presenteres derimot som fromme og rettlevende katolikker.

Bokens hovedtema blir så å vise hvordan Guds nåde stadig kaller på disse villfarne menneskene, og hvordan de nesten mirakuløst blir forsonet med Gud og Kirken. Dette vises mest dramatisk i livet til Sebastians far, som bare noen timer før han dør får skriftet sine synder og mottar den siste olje (i en ganske slående scene). Sebastian selv, etter at alkoholen nesten tar livet av ham, lever videre som leg medhjelper i et katolsk kloster i Marokko. Hans søster lar være å gå inn i det neste ekteskapet med en fraskilt mann, og begynner å leve for å hjelpe nødlidende mennesker.

Og til sist opplever bokens hovedperson, Charles Ryder, etter rundt 20 år med latterliggjøring av all tro på Gud og spesielt av de underlige katolske ritualene og dogmene, å bli overbevist om at Den katolske kirke forvalter sannheten, og blir opptatt i dens fulle fellesskap.

FORANDRINGER I KIRKEN Evelyn Waugh var etter sin konversjon en katolikk som godtok og elsket Kirkens lære, tradisjoner og liturgi – slik han beskriver

dette i Gjensyn med Brideshead – så da forandringen i Kirken begynte å komme allerede tidlig under Vatikankonsilet, var han blant de aller tydeligste og mest kjente kritikerne, mest av forandringene i messen, men også av oppløsningen av Kirkens klare dogmatiske og moralske lærepunkter. Han likte ikke at latinen ble borte, at altrene ble snudd, at de ble krevd at folk skulle være aktive på en ytre måte, med svar til presten til stadighet, at man stadig skulle reise seg og sette seg etc. Han likte selv aller best den stille tradisjonelle latinske messen (i motsetning til en sunget messe, som også var vanlig på den tid), der folk kneler i bønn gjennom det meste av messen, deltar i ånden sammen med presten som bærer frem messeofferet, men ytre sett gjør veldig lite.

BRÅ DØD Waugh mislikte allerede forandringene i den stille ukes liturgi på 50-tallet (bl.a. hadde påskevigilien inntil da blitt forhåndsfeiret påskelørdag formiddag), og da man i 1963 begynte å forandre selve messen, skrev han ofte i katolske tidsskrifter for å protestere. Han kontaktet også Englands viktigste biskop, kardinal Heenan, som et stykke på vei støttet Waughs kritikk. For Waugh personlig ble det så ille at det etter hvert

ble «en bitter plikt» å gå i messen, og han spurte sin sogneprest om hvor store del av søndagsmessen han var nødt til å overvære for å kunne oppfylle sin søndagsplikt.

PROTESTERTE Men så, midt i denne striden, fikk Evelyn Waugh en brå, men lykkelig død: Rett etter at han hadde deltatt i påskedagsmessen 10. april 1966 sammen med sin familie, feiret på tradisjonelt vis på latin, døde han av hjertesvikt i sitt eget hjem. En stor requiemmesse for ham (også på latin) ble 21. april feiret i Westminster Cathedral, den viktigste katolske domkirken i England.

Avslutningsvis kan jeg nevne at motstanden mot den nye liturgien var sterkere i England enn i de fleste andre land, og den fortsatte etter Waughs død. Kampen endte (i alle fall første runde) med at en gruppe kjente mennesker i England, aller mest berømt var Agatha Christie, sendte et brev (via kardinal Heenan) til pave Paul VI og ba om tillatelse til å kunne fortsette med den tradisjonelle latinske messen. Paven ga England en slik tillatelse i 1971.

EVELYN WAUGH (1903-1966) regnes som en av Englands fremste forfattere og prosastilister, og var også en kjent og profilert journalist og anmelder. Han ble født i London og inn i en overklassefamilie. Hans fulle navn er Evelyn Arthur St John Waugh.

Waugh debuterte i 1928 med romanen *Decline and Fall*. Denne og de følgende bøkene som *A Handful of Dust* (1934) er karakterisert som «desillusjonerte satirer».

I 1945 utkom *Brideshead Revisited*, en alvorligere og dypere bok og mer preget av Waughs katolske tro. Boken er også en skildring av engelsk overklassemiljø. Waugh utga også en trilogi om 2. verdenskrig, skrev flere reiseskildringer, biografier og en selvbiografi. Han døde i Somerset, 62 år gammel. *Aftenpostens* anmelder Anne Merethe K. Prinos skriver i sin anmeldelse av «Gjensyn med Brideshead» at Johanne Frønth-Nygrens oversettelse fremstår som særdeles solid og «klarer å gjenskape lettheten i forfatterens elegante, forsirede språk». Prinos anbefaler også bokens rike noteapparat. Hun skriver videre at det er «...lett å ignorere det sakrale innholdet i Brideshead til fordel for det profane. Kjærlighetshistorien romanen forteller er lett å begripe, vanskeligere er det å svelge at de to som elsker hverandre, velger å gå fra hverandre for Guds skyld.»

FREDDY HOS PAVEN Sr. Ane-Elisabeth overrekker tegninger og bøker om Freddy Edderkopp til Vatikanets representant, fr. Simon Donnelly.

Freddy hos paven

Den 13. mars la selveste Freddy edderkopp ut på den lange ferden til Vatikanet for å møte pave Frans. Det vil si, det var forfatteren bak de populære barneøkene om Freddy edderkopp, sr. Ane-Elisabeth Røer, som i dagene 13. til 15. mars hadde lagt turen til Vatikanet. Der skulle hun drive research til sin nye Freddy-bok samt overlevere bøker om Freddy edderkopp og tegninger fra elever ved St. Sunniva til pave Frans.

TEKST SR. ANE-ELISABET RØER

BA OM IDEER Bakgrunnen for besøket var som følger: I februar 2017 besøkte skoleelever ved St. Sunniva skole søstrene på Katarinahjemmet. I forkant av besøket hadde elevene studert klosterliv og sakramenter. Til dette hadde de benyttet de to første bøkene om Freddy Edderkopp: «Freddy Edderkopp i kloster» og «Freddy Edderkopp og Sakramentsmysteriet».

Den nyeste boken som ble utgitt november 2016, Freddy Edderkopp og

LOVISA 10 ÅR

AKSEL 9 ÅR

helgenskaren, hadde de ikke rukket å lese enda. Til tross for dette, var de ivrig med da forfatteren, sr. Ane-Elisabet Røer, inviterte til dialog og ba om ideer til en mulig fjerde bok som har arbeidstittelen «Freddy Edderkopp og Ecclesia Mystica». Elevene tegnet skisser av sine ideer til den nye boken, hvorav en ide var et møte mellom Freddy Edderkopp og paven.

I BAGASJEN Ønsket om et møte mellom Paven og Freddy Edderkopp ble oppfylt kort tid etter at elevene besøkte Sta. Katarinahjemmet. For 13.-15. mars reiste forfatteren til Vatikanet for å gjøre de første forundersøkelsene for den fjerde boken. Med i bagasjen hadde hun fire av elevenes tegninger, samt de tre første bøkene om Freddy Edderkopp. Tegninger og bøker ble høytidelig overrakt en representant for Vatikanet, fr. Simon Donnelly, som lovet å formidle alt videre til Pave Frans.

Første bok om Freddy Edderkopp ble publisert i 2012 og viste seg raskt å bli populær både blant barn og voksne. Neste bok kom året etter. Barna ba om flere bøker om edderkoppen som på lystig vis førte dem inn i forskjellige aspekter ved troen. Den tredje boken ble skrevet i 2014, men kom først ut høsten 2016. Dette var den første av bøkene hvor forfatteren aktivt søkte råd fra den største lesergruppen, barn i alderen ni til 12 år. Flere elementer i bok tre, Freddy

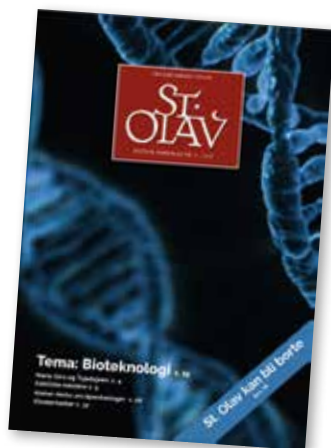
MARKUS 9 ÅR

JAN 9 ÅR

Edderkopp og helgenskaren, er et resultat av denne utvekslingen mellom leser og forfatter. Også i arbeidet med fjerde bok, er leserne tatt inn i forarbeidet på et tidlig stadium, noe tegningene til Den Hellige Far Pave Frans viser.

Bøkene, som er utgitt på St. Olav Forlag, brukes flere steder i undervisning både på katolske skoler og i katekese i menigheter rundt om i landet. Mange bruker dem også til høytlesning i familien.

St. Olav kirkeblad kan bli borte – hvis du ikke bestiller et abonnement

Fra og med høsten 2017 vil St. Olav kirkeblad kun bli sendt ut til dem som har gitt klar beskjed om at de fortsatt vil motta bladet. Å få St. Olav i postkassen som før, vil ikke koste deg noe. Men har du ikke sagt uttrykkelig ifra om at du ønsker et gratisabonnement, vil du ikke lenger få bladet tilsendt.

Det er veldig enkelt å tegne et gratisabonnement.
Du kan gjøre én av tre ting

For å abonnere:

1. Send epost med navn og adresse til: abonnement@katolsk.no
2. Send SMS til 417 16 052 med kodeord STOLAV etterfulgt av navn og adresse
3. Ring inn navn og adresse til: 23 21 94 21

Så ikke nøl – bestill et gratisabonnement i dag!

Utfordrer oss alle

Den raske utviklingen innenfor moderne bioteknologi setter både kristne grunnverdier og etiske rammeverk på prøve. Nå bør alle engasjere seg i disse viktige spørsmålene, oppfordrer Gunnar Heiene og Helena D'Arcy på de neste sidene.

Nye etiske utfordringer

Moderne bioteknologi har utviklet seg med raske skritt de senere år, og det kommer stadig nye rapporter om nye fremskritt i forskningen og anvendelsen av ny teknologi. I dag ser vi at debatt om eggdonasjon og surrogati får stadig større plass i mediene, og i flere av spørsmålene er frontene nokså steile.

TEKST **GUNNAR HEIENE**, PROFESSOR I TEOLOGISK ETIKK, MF OG MEDLEM AV BIOTEKNOLOGIRÅDET

NØDVENDIG Men det er nødvendig at vi har disse debattene, slik at vi ikke lar teknologien styre oss, og det er viktig at vi engasjerer oss i slike spørsmål som griper så dypt inn i etikken og livssynet, og som vil ha betydning for utvikling av familieliv og samfunnsliv i fremtidige generasjoner.

I Norge har vi et Bioteknologiråd som har som oppgave å følge denne utviklingen på nært hold og komme med anbefalinger til myndighetene om hvordan lovgivningen på dette feltet bør se ut. For tiden er det en offentlig debatt om revisjonen av Bioteknologiloven i Norge, og den dreier seg både om ulike etiske vurderinger og om politiske prosesser. Som medlem av Bioteknologirådet vil jeg peke på utfordringer vi nå står overfor som følge av ny teknologi.

NYE METODER En hovedgrunn til at utviklingen går så raskt nå, er den nye metoden for «genredigering», CRISPR/Cas9, populært kalt «gensaksen», som har gjort det mye enklere å klippe og lime i DNA, slik at det i prinsippet er mulig å endre de gener man måtte ønske, ved å fjerne dem, bytte dem ut eller legge til DNA. Metoden ble utviklet i 2012, og i løpet av få år har den blitt tatt i bruk av en rekke forskningsmiljøer i mange

land. Den har ført til at vi har fått større innsikt i genenes funksjon og virkemåte, og det ser ut til at den åpner opp for en rekke nye muligheter, ikke minst til å gi bedre og mer presis medisinsk behandling av mange sykdommer og lidelser hos mennesket.

Jeg skal konsentrere meg om to eksempler på etiske utfordringer som henger sammen med den raske utviklingen innenfor biogenteknologi. Det første eksemplet er genmodifisering av menneskelige embryo, det andre utviklingen av en ny blodtest (NIPT) som kan brukes tidlig i svangerskapet for å fastslå om et foster har bestemte «avvik».

EMBRYO Kinesiske forskere startet tidlig med å utvikle den nye teknologien, og for to år siden offentliggjorde de at de hadde lyktes i å modifisere gener i et menneskelig embryo. Siden da har debatten om de etiske aspekter ved dette temaet tiltatt i styrke. Mange har hevdet at man ikke bør åpne for slik forskning før man har drøftet nærmere de etiske aspektene og foretatt en grundig gjennomtenkning av alle sider ved den nye teknologien. På den annen side fikk stamcelleforskere ved et institutt i London i fjor tillatelse til å redigere genene i menneskelige embryoer, under

forutsetning av at embryoene skulle destrueres etter forsøkene.

Den nye teknologien har også vært oppe til debatt i Norge, og et flertall i Bioteknologirådet anbefalte i desember 2015 at det bør åpnes for genmodifisering av kjønnsceller og overtallige befruktede egg (embryoer) i forskning, forutsatt at de destrueres etter 14 dager.

Selv tilhørte jeg mindretallet, og jeg har argumentert for et restriktivt syn i denne saken, dels ut fra konsekvensetiske vurderinger, dels ut fra pliktetiske prinsipper. Konsekvensetikken spør om hva som kan bli resultatet på kortere og lengre sikt av å åpne opp for denne forskningen. Kan det bli et press i retning av å føre videre genetiske forandringer fra embryoene? Genetiske endringer er irreversible, og uforutsette negative virkninger av genmodifisering vil føres videre til alle fremtidige generasjoner. Teknologien gir også muligheter for å skape «designbabyer», ved å velge bestemte egenskaper og trekk hos barnet. Det viktigste pliktetiske argumentet dreier seg om hvilken moralsk status vi tilkjenner det menneskelige embryo. Er det bare en celleklump som vi står fritt til å utnytte til hva som helst uten noen moralske betenkeligheter, eller har

MODERNE BIOTEKNOLOGI gir også muligheter for å skape «designbabyer», skriver professor Gunnar Heiene i denne artikkelen. ILLUSTRASJONSFOTO.

menneskelige embryoer også rettigheter til beskyttelse, slik at vi som moralske aktører også har forpliktelser overfor embryoene? Dette er et viktig spørsmål i en etikk som bygger på tanken om at mennesket er skapt i Guds bilde og derfor har krav på beskyttelse fra livets begynnelse til livets slutt.

FOSTER I Norge har vi i en god del år hatt tilgang til fosterdiagnostikk for å kunne fastslå om et foster er bærer av en alvorlig sykdom. Reglene har begrenset adgangen til kvinner som befinner seg i høyrisikogrupper, og undersøkelsen har gjerne vært en kombinasjon av ultralyd og blodprøver fra fosteret (KUB-test). Nå foreligger en ny teknologi (NIPT – non-invasiv prenatal test) som gjør det mulig å ta en blodprøve fra moren slik at det på et tidlig stadium i svangerskapet er mulig å fastslå trisomi (et ekstra kromosompar) hos fosteret, både trisomi 21 - «Down syndrom» - og to mer sjeldne trisomier (13 og 18). Et hovedargument for å tillate denne blodprøven er at den er enklere og mer treffsikker enn dagens test, og at den vil fjerne risikoen for spontanabort (0,5-1 prosent) som er et problem ved dagens metode.

Fosterdiagnostikk har vært et tilbud i Norge i flere tiår, og nåværende Bioteknologiråd

har ikke villet liberalisere kriteriene for hvem som kan få dette tilbudet. For mange dreier det seg i dette spørsmålet først og fremst om hvilken metode som er den beste, og da kan det være nærliggende å peke på NIPT som en mer treffsikker og mindre skadelig metode.

FRARÅDET Når noen av oss i Bioteknologirådet likevel har frarådet å innføre NIPT som metode for å oppdage Down syndrom, er det fordi vi mener at spørsmålet her dreier seg om mer enn å finne den beste og mest treffsikre metoden. Det handler også om signaleffekten av den nye teknologien i forhold til idealet om et samfunn der det er plass til alle, der alle mennesker har lik verdi. Vil den nye testen føre til at kvinner som ikke vil la seg teste, kan oppfattes som uansvarlige? Kan situasjonen på sikt bli at fosterdiagnostikk blir sett på som en garanti for et friskt barn og at kvinner som ikke vil la seg teste, blir gjort ansvarlige for å sette til verden et barn med særlige behov som kunne vært unngått? Vi må også spørre om NIPT som rutinemessig test vil kunne senke terskelen for hvilke tilstander det vil være aktuelt å teste for. Mange er redd for at dette kan være starten på en utvikling i retning av et samfunn der jakten på den «perfekte baby» blir intensivert. Vil dette på sikt kunne føre til økt stigmatisering

Noen bioteknologiske begreper

I den delen av bioteknologien som omfatter befruktning og kartlegging av det menneskelige arvestoffet, brukes det en del begreper som kan være greie å kjenne til. Her følger en liten liste:

DNA – arvestoffet i alle levende celler, hos mennesker som hos dyr, planter og bakterier. DNA-et er lange molekyltråder som er tvunnet sammen i en dobbeltspiral. DNA-sammensetningen er unik for hvert menneske. Hver eneste celle i kroppen har det samme DNA-et. Hos mennesket er arveegenskapene organisert i 23 kromosompar. Hvert kromosom er en lang DNA-tråd. Disse inneholder mange gener, som koder hvordan kroppen skal bygges opp.

Kjønnceller – Mannlige sædceller og kvinnelige eggceller. Kjønncellene er blitt til i en 2-trinns celledelingsprosess, som først stokker om på genkombinasjonene for å sikre variasjon i arvematerialet. Deretter deles kromosomparene, slik at hver kjønncelle bare får halvparten av mannens og kvinnens arvestoff. Dette er for at vi skal ha samme mengde arvemateriale fra generasjon til generasjon. Moren og faren bidrar med hver sin halvpart av barnets kromosomer.

Genredigering – Bioteknologiske metoder som kan endre bestemte deler av arvestoffet (DNA) i en celle. Mest kjent er «gen-saksen», CRISPR-metoden, som kan «klippe» og «lime» arveegenskaper på bestemte steder i DNA-et.

av enkeltindivider med tilstander som kunne ha vært oppdaget ved NIPT, og av deres familier?

Det er ikke vanskelig å finne eksempler på hvordan vi som enkeltpersoner og som samfunn blir utfordret av den raske utviklingen innenfor moderne bio- og genteknologi. Det er viktig at vi deltar i denne debatten, og at alle stemmer kan bli hørt når vi står overfor avgjørelser som vil prege hele vår kultur i fremtiden.

Vi må ta stilling

Man skulle tro at spørsmål knyttet til genmodifisering av embryoer og nye metoder for fosterdiagnostikk er alvorlig, diffust og ikke har noe med oss vanlige folk å gjøre. Det er bedre at kunnskapsrike leger og forskere sammen med politikere bestemmer hva som er de beste metodene.

KOMMENTAR **HELENA D'ARCY**, PRESIDENT I RESPEKT, STOCKHOLMS KATOLSKE STIFT

VÅR PLIKT Jeg tør tvert imot påstå at det er vår plikt som katolikker og kristne å ta stilling i medisinsk-etiske debatter og la våre stemmer bli hørt. Som Gunnar Heiene skriver, så handler spørsmålet om å innføre NIPT – genetisk fosterdiagnose med en blodprøve på moren – om så mye mer enn å finne den sikreste og mest nøyaktige metoden for å diagnostisere kromosomavvik. Ved å gjøre denne diagnosen mulig tidligere i svangerskapet, risikerer man å forenkle og redusere det enorme skritt som tas: å ta en nesten nøyaktig kromosomanalyse av et foster som fortsatt bare er noen få centimeter langt.

Situasjonen i Norge i dag – så vel som i Sverige og Danmark – er at over 90 prosent av foreldrene som får vite at deres ufødte barn har Down syndrom (langt det vanligste kromosomavvik), velger å ta abort. På Island har det vært 100 prosent de siste årene. Barna som er født med Down syndrom, er bare de som "slipper gjennom nettet", dvs. barn av dem som har valgt ikke å gjøre genetisk fosterdiagnose. Innføres NIPT – selv bare for enkelte grupper, vil man finne flere ufødte barn med kromosomavvik, og langt de fleste av dem vil ikke bli født, fordi foreldrene velger abort.

SPØRSMÅL OM TID Vi vet fra tidligere

erfaringer i helsevesenet, at når en gruppe får et tilbud om en ny metode eller test, vil det bare være et spørsmål om tid før den blir tilgjengelig for flere mennesker. Å la NIPT erstatte mer risikofylte metoder for gravide kvinner kan føre til noe vi ikke regnet med: at nesten alle gravide kvinner foretar en genetisk analyse tidlig i svangerskapet. Er det en ønskelig utvikling?

Dersom NIPT tillates, vil testen etter all sannsynlighet om noen år utvides for å se etter andre genetiske avvik. Hvor skal grensen settes for hvilke sykdommer, avvik og anlegg vi skal se etter, og hvilke barn bør få lov til å bli født?

ELSKET AV GUD Som katolikker har vi en plikt til å stille spørsmål ved denne utviklingen, og vise at vi mener alvor med vår tro på at alle mennesker – uavhengig av funksjon og ytelse – er skapt, ønsket og elsket av Gud, og at alles liv har en mening. For på hvilken måte ville en verden uten mennesker med et ekstra kromosom bli en bedre verden?

Man kan trekke paralleller til debatten om surrogati. Ved første øyeblikk kan det virke uskyldig; hvorfor skulle det være galt for en kvinne frivillig å hjelpe et par som ikke kan få barn selv? Men går vi litt dypere inn i saken, åpenbarer det seg

en rekke moralske problemer.

Surrogati er nå lovlig i noen europeiske land, Amerika og i de fattigere landene i Sørøst-Asia. Det er vanlig å skille mellom altruistisk surrogati – hvor kvinnen gir barnet til de som har bestilt det, uten kompensasjon – og kommersielt surrogati, hvor kvinnen får økonomisk kompensasjon for graviditet.

I tillegg til Den katolske kirkes overbevisning om at alle barn er en gave fra Gud, og at de har rett til å bli til naturlig i kjærligheten mellom ektefeller, er det en rekke andre spørsmål som står igjen ubesvart:

1. Hvordan skal avvik og sykdom hos barnet tidlig i graviditeten håndteres, og hvem skal ha rett til å bestemme abort?

2. Hvordan kan negative utslag på den psykiske helsen til surrogatmor forhindres? Som separasjonsangst og depresjon når barnet skal gis bort.

3. Hvordan skal uventede medisinske situasjoner som kan oppstå for kvinner under og etter svangerskapet håndteres, og hvem bærer det økonomiske ansvaret om surrogatmor blir syk?

4. Hvordan handler man når uforutsette situasjoner oppstår for de potensielle

ALLE MENNESKER er skapt, ønsket og elsket av Gud, skriver Helena D'Arcy. ILLUSTRASJONSFOTO.

foreldrene i løpet av svangerskapet? Det er ikke helt sjeldent i land der surrogati finnes, at de potensielle foreldre skiller seg eller separeres under svangerskapet, og ikke lenger vil ha noe barn, eller at de rett og slett ombestemmer seg.

5. Hvordan sikre at surrogatmor handler altruistisk, og helt frivillig? Som Kirke har vi plikt til å verne om de svake i samfunnet, og i en surrogat-situasjon er det kvinner og barn som kommer i knipe.

EGGDONASJON Til slutt noen kommentarer om eggdonasjon, en aktuell og omdiskutert sak i Norge. I en tid da flere og flere kvinner velger å utsette fødselen til senere i livet, blir ufrivillig barnløshet et vanligere problem. Den katolske kirke stiller seg positiv til behandling som hjelper ufrivillig barnløse par å få barn, men ikke for enhver pris. Fordi barn ses på som et uttrykk for parets innbyrdes kjærlighet og for Guds forsyn i naturens orden, anser Den katolske kirke at seksualitet og forplantning ikke må skilles fra hverandre. Behandlinger som øker parets evne til å få barn innenfor rammen av den naturlige orden, som hormonbehandling av kvinner, er etisk akseptabelt. Å gå ett skritt videre, dvs. prøverørsbefruktning (IVF) eller kunstig befruktning, er ikke akseptert av Kirkens offisielle lære, fordi forplantningen da er

helt adskilt fra kjærlighetsakten. Kirken ser det som enda mer problematisk om parets ekteskapelige integritet krenkes gjennom innblanding av en tredje part, dvs. medvirkning av sæd- eller eggdonor eller surrogatmor.

Man må også huske at prøverørsbehandling fører til overflødig menneskelige embryoer – befruktede egg – som enten ødelegges, fryses ned eller brukes i forskning. Fordi Kirken anser at menneskelivet blir til ved unnfangelsen, og fordi hvert menneske er unikt og uerstattelig, anses hvert ødelagt embryo som et tappt menneskeliv.

Man må heller ikke glemme at eggdonasjon ikke er et ufarlig inngrep på en kvinne. Selve donasjonen skjer under narkose, etter flere uker med hormonbehandling, og inngrepet kan føre til en rekke mer eller mindre alvorlige ettervirkninger. I de fleste land er det en alvorlig mangel på donerte egg, og den økonomiske kompensasjon, for eksempel i Sverige, har økt kraftig de siste årene for å få flere folk til å donere. Noen advarer med at man nærmer seg et uetisk høyt nivå og en type salg, tilsvarende det som forekommer i USA og enkelte land i Øst-Europa, hvor salget av egg er blitt en måte for unge, friske, vakre kvinner å tjene ekstra penger på.

Noen bioteknologiske begreper

Eggdonasjon og sæddonasjon – At kvinner og menn gir bort egne kjønnsceller til assistert befruktning.

IVF – Befruktning utenfor kroppen (in vitro-fertilisering), også kalt prøverørsbefruktning. Eggceller hentes ut av kvinnen og befruktes med sædceller fra partneren eller ukjent donor, ofte i en glasskål (petriskål) eller i et reagensrør. Etter at den befruktede eggcellen (embryoet) har delt seg flere ganger, føres den inn i livmoren for videre utvikling. I dag tilbys IVF også til likekjønnede par.

Embryo – navn på mennesket i det aller første stadiet av sin utvikling, fra befruktet eggcelle frem til det i åttende uke omtales som et foster.

Surrogati – at en kvinne bærer frem og føder et barn for en annen person eller for et par (heterofilt eller likekjønnet), som resten av barnets liv blir dets sosiale og juridiske foreldre. Barnet kan være kvinnens eget, eller ha blitt til ved befruktning av en annen kvinnes eggcelle. I mange tilfeller mottar surrogatmødre en økonomisk kompensasjon for å gjennomføre svangerskapet. Det pågår diskusjoner om de uetiske sidene ved kommersiell utnyttelse av vanskeligstilte kvinner og konsekvensene det kan få for barn og surrogatmor å skilles for alltid ved fødsel. Kirken stiller seg negativt til genredigering fordi denne ikke respekterer menneskets integritet, kan sette embryoets liv i fare og fordi redigeringen skjer i forbindelse med assistert befruktning. Kirken motsetter seg også donasjon av kjønnsceller, IVF og alle former for assistert befruktning samt surrogati, fordi disse griper inn i unnfangelsen av barn. Denne er forbeholdt å skje i kjærlighetsakten mellom ektefeller (mann og kvinne), uten medvirkning fra en tredje part. For mer informasjon, les Troskongregasjonens dokumenter om bioetiske problemstillinger, *Dignitas Personae* og *Donum Vitae*.

En gripende film

Martin Scorseses Silence avslutter som den begynner: med en kakofoni av sikadesang. Så blir det brått stille, og mørkt.

OMTALE EIRIK STEENHOFF

ENDO Silence er basert på en bok av den katolske japanske forfatteren Shusako Endo (1923–1996). Det historiske utgangspunktet er forfølgelsen av katolske kristne under det nye japanske shogunatet i første halvdel av 1600-årene. Den kom etter en tid med en nokså vellykket misjonsvirksomhet fra europeiske jesuitter. Forfølgelsen danner bakteppet for filmens grunnleggende spenningsmoment. Det nye regimet krever ikke bare at misjonen opphører, men at japanske kristne tar offentlig og symbolsk avstand fra sin tro ved å trække på et bilde av Jesus Kristus.

Filmen begynner hos jesuittene i den portugisiske kolonien i Macau. Det ryktes at den erfarne pateren og misjonæren Cristóvão Ferreira (Liam Neeson) har frafalt sin tro og nå lever som sivil japaner. To unge, idealistiske jesuitter (spilt av Andrew Garfield og Adam Driver) ønsker å bli sendt til Japan for å oppspore Ferreira. Men deres reise må foregå i all

hemmelighet. Blir de oppdaget, risikerer de å bli drept umiddelbart. De finner en japaner i Macau som kan føre dem over havet.

Det blir ingen vellykket ekspedisjon. Silence er, som antydnet, ingen solskinnshistorie fra soloppgangens land. Filmen handler om martyriet. Vi er hensatt til de første århundres forfølgelse av kristne. En forfølgelse som på noen steder fortsetter i vår egen tid, i mange av de samme grusomme formene. Martyrenes blod er Kirkens såkorn, siterer unge pater Garrupe i møte med den japanske inkvisitoren. Men Japan er en ufruktbar svamp, parerer inkvisitoren, den vil aldri slå jord her. Det som er sant i Portugal, er sant i Japan, argumenterer jesuitten. Evangeliet er et universelt budskap om frelse, og det er hans kall å bringe det til jordens ender.

Disse to virkelighetsoppfatningene kolli-

derer på brutalt vis. Den japanske inkvisisjonens torturmetoder er ytterst ondskapsfulle. På filmlerretet blir de synliggjort på en måte som virkelig får magen til å knyte seg. Noen japanske kirishtani (kristne) blir hengt på et krusifiks i strandkanten, slik at de sakte, men sikkert druknes av det stigende tidevannet. Ved filmens klimaks blir de kristne hengt opp-ned med hodet plassert i et sort hull i bakken. Et lite kutt i nakken gjør at blodet ikke går til hodet slik at de besvimer. Samtidig sørger det for at de meget sakte blør ihjel. Det kan ta flere dager.

FILMENS KJERNE Og det er opp til pater Garrupe å stanse det. Her er vi ved filmens kjerne. Dersom bare Garrupe forneker sin tro, så vil de kristne bli løslatt. Om han bare trækker på Jesus-bildet, vil lidelsene ta slutt. Akkurat som Ferreira gjorde det. I dette ligger filmens – og dermed martyriets – sentrale dilemma. Kan det

STORFILM "Silence" er en overveldende opplevelse. Til venstre skuespilleren Liam Neeson som pater Ferreira. FOTO SF studios.

noensinne være riktig å forsake sin tro? Silence er en sjelden film. Den dreier seg om selve den kristne tro. Troen er filmens egentlige subjekt, den hovedperson alt annet kretser om. Hvordan skal man forholde seg til den når alt står på spill? Er den virkelig verdt alt blodet, all lidelsen? Trusselen om tortur og martyrium setter troen på spissen. Når jeg ser Silence, er det som om jeg plutselig skjønner hvorfor martyryrkelsen i urkirken ble så sterk, og hvorfor det var martyrene som ble de virkelige trosheltene. De fór rett til himmelen – slik tenkte man.

Jeg opplevde særlig filmens første halvdel som gripende. Ikke minst de unge prestenes møte med den japanske undergrunnskirken. Silence er lang, og halvveis i filmen er det noen dødpunkter. Når det er sagt, tror jeg ikke at Scorsese har tenkt på den som et konvensjonelt drama, men som en meditasjon over troen og martyriet. Og det finnes neppe noen

annen levende regissør som hadde kunnet yte boken og tematikken rettferdighet. Scorseses håndverk er uten sidestykke. Han vet hvordan man skildrer vold uten å romantisere. I stedet går han uforferdet inn i voldens grunnleggende dilemmaer. Han serverer ikke sine egne svar, men inviterer våre spørsmål.

ØMHET Filmen er vakker. Den japanske naturen (vel å merke er filmen innspilt på Filippinene) er skildret med ømhet, som en kontrast til brutaliteten som utspiller seg der. Alle de tre jesuittene har et intenst nærvær på lerretet. Liam Neeson gjør en kort opptreden som pater Ferreira, etter min mening blant de mest virkningsfulle minuttene i filmen. Likevel er det de japanske rolleinnhaverne som stjeler showet. Hovedinkvisitoren Inoue (Issey Ogata), en eldre mann med et skjævt, nesten sadistisk smil, fremstår som kompleks. Her må også Kichijiro nevnes, briljant spilt av Yosuke Kubozuka. Han

er en Judas-aktig karakter, en disippel og en forræder om hverandre. En forpint og ambivalent sjel. Kanskje er han filmens egentlige hovedkarakter. I ham kommer det kristne martyriets brutale dilemma til uttrykk aller sterkest.

Jeg har aldri sett en film som Silence. Den reiser de helt fundamentale spørsmålene om den kristne tro. Fordi den reiser disse spørsmålene, blir den også dypt personlig. Dessverre har ikke filmen vært en «hit» i kinosalene verden over, og kanskje har det med tematikken å gjøre. Den har også fått høyst ulike tilbakemeldinger fra andre filmanmeldere. Men – og dette er ikke ment nedlatende – de mest kritiske anmelderne har det til felles at de ikke er i kontakt med filmens dypeste problemstillinger om tro og spiritualitet. Filmen kan nå anskaffes på DVD eller via filmtjenester på nettet. Det vil likevel ikke kunne sammenlignes med å se den på kinolerretet. [Les om forfatteren >>](#)

Gud i livets hengemyrer

TEKST NOTTO R. THELLE, SENIORPROFESSOR VED DET TEOLOGISKE FAKULTET, UIO

TEMAER Med sin gjennombruddsroman *Chinmoku* (1966, oversatt til engelsk som *Silence*, og til norsk som *Taus himmel*) markerte den katolske forfatteren Shūsaku Endō seg ikke bare som en japansk Graham Greene, men satte sentrale eksistensielle tema på dagsorden: Hvorfor tier Gud når tusenvis av kristne forfølges og massakreres? Er det bare martyrene som skal æres? Hva med de svake som bukker under og trækker på de hellige bildene? Hvorfor visner spirene til kristen tro i «den japanske hengemyren»? For Endō var det ikke bare interessante teologiske tema, men handlet om hans egen kristne tro. Hvordan kunne han være japaner og kristen på samme tid?

Den historiske bakgrunnen for *Taus himmel* er den systematiske forfølgelsen av japanske kristne på 1600-tallet. Kristendommen kom til Japan i 1549 med Frans Xavier og den jesuittiske misjonen, senere med dominikanere og fransiskanere. De skapte det en historiker har kalt «Japans kristne århundre» – man regner med om lag 300 000 kristne i begynnelsen av 1600-tallet.

KUET Omtrent samtidig hadde Tokugawa-regimet vunnet striden om herredømme i Japan. Etter hundre år med borgerkriger skapte regimet en periode med fred og økende velstand. Men det var en undertrykkende fred som knuste, kuert og kontrollerte alt som kunne true harmonien: føydalherrer som hadde gjort motstand, buddhistiske sentra som hadde for stor makt, og etter hvert kristendom og kirke som regimet forbandt med portugisiske koloniambisjoner. Forfølgelsen av kristendommen gikk først i rykk og napp med sporadiske forbud. I 1597 ble 26 kristne korsfestet i Nagasaki. Men det var først utpå 1600-tallet at forfølgelsen ble gjennomført systematisk og med nådeløs presisjon. Etter hvert ble all kontakt med utlandet forbudt, japanske skip kunne ikke forlate landet, og alle utlendinger

ble utvist. Alle spor av kristendom skulle utraderes. Det varte i 250 år.

Mange kristne hadde etter hvert hadde gått under jorden og levde troen i det skjulte. For å avsløre disse skjulte kristne innførte maktøverne en ny strategi: En gang i året måtte alle japanere møte frem i buddhisttempelet for å trække på et bilde av Kristus eller jomfru Maria – omtalt som *fumie* eller trækkebilder. I begynnelsen nektet mange og ble dermed avslørt. Men etter hvert valgte mange å trække på bildene, men fortsatte å praktisere sin tro i det skjulte.

GRUSOMME Endōs roman og Scorseses film utspiller seg i de grusomme årene etter at kirken var fullstendig knust, paterne var utvist, og det var ingen som lenger kunne formidle den sakramentale nåden. Ryktene hadde nådd Roma at jesuittenes betrodde leder, Christovao Ferreira, hadde vraket sin tro, trakk på Kristus, giftet seg og levde under et japansk navn. Han hadde endog stilt seg til tjeneste for det undertrykkende regimet.

Boken og filmen beskriver to portugisiske jesuitters heroiske forsøk på komme de skjulte kristne til unnsetning. De er villige til martyrium og død, men oppdager at deres nærvær bare skaper lidelse for de troende som beskytter dem. Hva hjelper deres egen hengivenhet når det er de forfulgte japanske kristne som blir offer for deres heltemot? Det ender altså med at hovedpersonen i romanen og i filmen, pater Rodrigues, trækker på bildet av Kristus, inspirert og lokket av den frafalne Ferreira. Hvis det er sant at hans fornektelse vil føre til at de japanske kristne kan slippe den umenneskelige torturen, er det kanskje bedre at han trækker på bildet?

Det som i det ytre er fornektelse og frafall, tolker Endō som en bekjenneshandling.

Kristus troner ikke i det høye, men lar seg finne i det lave. Pateren opplever at Kristus på bildet taler til ham og sier at han skal trække: «Trakk! Jeg aller kjenner best smerten i foten din. Trakk! Jeg ble født til denne verden for å bli trakkert på av dere. Jeg bar korset for å dele deres smerte!»

Når mange japanske katolikker i første omgang reagerte negativt, var det dels fordi de mente Endō omtolket historien og beskrev paterens frafall som en Kristus-bekjennelse. Mange syntes også det var vanskelig at han problematisert martyriet og i stedet ønsket å lytte til fornektene, de svake som heller skulle begraves i taushetens aske.

INTENSE KAMP Det som likevel er blitt stående både for katolikker og protestanter, er Endōs intense kamp med troens store paradokser: Hvor er Gud når mennesker lider? Hvorfor har ikke kristendommen spirekraft i den «japanske hengemyren» der det er så liten sans for Gud, synden og døden? Hvordan kan han selv skape forsoning mellom sin egen japanske identitet og sin kristentro? I *Taus himmel* formulerte han temaene skarpt og intenst, og de kom til å prege hele forfatterskapet. Der kan man følge hans oppgjør med den teologien han hadde fått dosert av vestlige misjonærer, og hans forsøk på å formulere et gudsbilde og en forståelse av Kristus som har mening og grokraft i den japanske «hengemyren». Hans gudsbilde blir mer panenteistisk – altså ikke en panteistisk forestilling om en guddommelig kraft i alle ting, men en forventning om at «alle ting er i Gud». Og hans Jesus er ikke undergjøreren som løser alle problemer, men medvandrereren som er nærværende og ser. Bare når Gud og Kristus lar seg finne i livets hengemyrer – endog i bildet som ligger i sølen og blir trakkert på – kan troen også vokse og forvandle livet nettopp der.

FORFATTEREN BAK SILENCE *Shūsaku Endō (1923-1996) i Stockholm i 1985. Endō var opptatt av kulturkollisjonen mellom kristen tankegang og japansk kultur, og var påvirket av katolske forfattere som Mauriac og Bernanos. FOTO Olle Wester/Scanpix Sweden.*

Om åpenbaringer

Menneskeheten som sådan har fått bare én Åpenbaring fra vår Skaper. Gud sendte oss Ordet, sin egen Sønn, som ikledde seg menneskets skikkelse. Kristus levde på jorden i tretti år, som et menneske, dog uten synd, ble pint og henrettet som en forbryter, for så å stå opp fra de døde og vende tilbake til sin Far.

TEKST GEORG FREDRIK RIEBER-MOHN

MYSTERIUM Kristus var og er Guds ord til oss, gjennom Kristus gir Gud oss innblikk i hvem Han er. Ved dette store mysterium, inkarnasjonen og oppstandelsen, ga Gud menneskene håp om å kunne leve evig nær sin Skaper og Frelser. Det gamle ord i Første Mosebok om at mennesket er skapt i Guds bilde fikk herved sin fulle og dype betydning.

I en meget tankevekkende bok, «Mysteriet i trua», Samlaget 2015, der teologen Eskil Skjeldal intervjuer vår store dikter Jon Fosse om livets dypeste spørsmål, derunder hans konversjon til den katolske tro, er Fosse flere ganger inne på at Gud er utenfor alt det skapte, og at vi følgelig ikke kan si noe om hvem Han er. I en kort samtale med dikteren utfordret jeg ham på dette punkt og innvendte at Gud har jo åpenbart seg ved sin Sønn, selve Ordet, som kom til menneskene og ga oss et innsyn i Guds vesen. Fosse rakk ikke å gi noe fyldestgjørende svar på min innvending. Mitt syn er enkelt: Kristus er jo også utenfor skaperverket, han er «født, ikke skapt, av samme vesen som Faderen», og har ved sitt jordiske liv og sin forkynnelse fortalt oss mye om Gud. Så må vi selvsagt erkjenne at det

er ytterst begrenset hva vi kan forstå av Guds mysterium. Mysteriene i vår tro er mange.

MISJONÆR Det er denne Kristi Åpenbaring som alene kan gi menneskene håp om å se Gud i det neste liv. Men etter sin død har Kristus vist seg for enkeltmennesker ved noen få kjente anledninger. Det Nye Testamentet forteller om hvordan disiplene flere ganger opplevde å møte Kristus etter oppstandelsen. Og romeren Paulus, som forfulgte de kristne og også bar det jødiske navnet Saul, fikk oppleve Kristi manende ord på veien til Damaskus. Han ble derved apostelen Paulus – den viktigste misjonær i kristenhetens historie. Og i århundrene etter Åpenbaringen finnes det troverdige beretninger om private åpenbaringer, om mennesker som har sett Gud, angivelig i Kristi skikkelse. (For ordens skyld: Det finnes utvilsomt både sjarlataner og psykotiske, hallusinerende personer som mener å ha «sett» Herren, eller endog å være Ham, men disse kan vi her trygt forvise til glemselen. Så finnes det sikkert også enkeltpersoner som har hatt åpenbaringer som er ekte, men som ikke er kjente, eller av en slik karakter at Kirken har kunnet godkjenne eller

hatt foranledning til å godkjenne dem).

AQUINAS En av de mest kjente personlige åpenbaringer finner vi hos kirkelæreren, filosofen og dominikanermunken Thomas Aquinas. Fredag 6. desember 1273, etter at han gjennom noen tiår kontinuerlig hadde skrevet sine store verker om en rekke emner, anslagsvis 12000 sider til sammen, sluttet Thomas å skrive. Hans «sekretær» og ordensbror Reginald var til stede da Thomas denne morgenen leste sin daglige messe. Da han var ferdig, vendte han seg mot Reginald og sa: «Jeg kan ikke mer. Alt hva jeg har skrevet står for meg som halm, sammenlignet med hva jeg nå har sett!». For en som har skuet Gud, blir selv det ypperste menneskelige åndsverk høyst forgjengelig.

En annen er karmelittnonnen, kirkelæreren og klostergrunnleggeren Teresa av Avila. En gang høsten 1572 fikk hun, under kommunionen, en visjon av Kristus. Han holdt frem sin høyre hånd og sa: «Se denne naglen. Den er tegnet på vår forening. I dag er du min brud. Du har hittil sett meg som din skaper, din konge og din Gud, men fra nå av er du min og jeg er din». Det må tilføyes at det neppe

finnes noen sterkere og inderligere beretninger om bønnelivets trinnvise etapper mot forening med Kristus, enn de den hellige Teresa har gitt verden, se f.eks. «Boken om mitt liv», Thorleif Dahls kulturbibliotek, 2003.

SØSTER FAUSTYNA En tredje person med Kristus-visjoner levde mye nærmere vår tid, nemlig polske Helena Kowalska, den senere søster Faustyna (1905-1938). Hun beretter om flere samtaler med Kristus og visjoner av Ham i sitt korte klosterliv. Hun ble naturlig nok lenge mistrodd av medsøstre og overordnede i sin orden, men ble undersøkt grundig av psykiatere og ved samtaler med ulike skriftefedre, som alle kom frem til at hun var fullt ut mental sunn og balansert. Før hun som novise hadde avlagt de evige klosterløfter, søndag den 31. februar 1932, viste Kristus seg for henne i klostercellen. Det skulle bli den mest skjellsettende åpenbaringen hun opplevde. Hun så Herren med en hånd på hjertet og med hvite og røde, lysende stråler som gikk ut fra dette og nedover i en økende bredde, som en vifte. Strålene symboliserer blod og vann som rant fra Hans side den første påske. Kristus ba henne om at bildet ble malt med signaturen: «Jesus, jeg stoler på deg». Samtidig fikk sr. Faustyna beskjed om å innstifte en feiring av Guds barmhjertighet første søndag etter påske. Bildet er senere spredt over hele den katolske verden, og feiringen av barmhjertighetssøndagen er blitt et fast innslag i mange katolske kirker. Sr. Faustyna ble helligkåret av pave Johannes Paul II 30. april 2000 på Petersplassen, på søndagen for Den guddommelige barmhjertighet. Det er ikke anledning å gå nærmere inn på de grundige undersøkelser som Kirken i en årrekke lot utføre før hennes hellighet ble erklært.

I LOURDES Foruten visjoner av Kristus selv, er det gjennom historien en rekke personer som har opplevet møter med Hans mor. Flere av disse er etter nitide undersøkelser godkjent av Kirken som mirakuløse åpenbaringer. De mest kjente er den 14-årige Bernadette Soubiros' møter med den hellige jomfru i Lourdes vinteren 1858 og de åpenbaringer gjeterbarna Jacinta (7), Fransisco (9) og Lucia (10) opplevde i Fatima i 1917. Jeg har besøkt begge steder, Lourdes mange ganger, og har lest meget om disse. De har gjort et sterkt inntrykk på meg. Det er også klare fellestrekk mellom disse

to serier av åpenbaringer. Det dreier seg om meget fattige, uskolerte barn med en nær tilhørighet til kirken, uten at de synes å ha vært frommere enn andre barn. Det siste endrer seg naturlig nok grunnleggende etter åpenbaringene.

Begge steder viser Jomfruen seg ute i naturen og med en klesdrakt som ligner. Hun taler til barna, ber dem om ikke å være redde, får deres tillit og tro og ber dem om å komme tilbake til samme sted på bestemte tidspunkter. Hver gang gir hun barna et budskap. Det er bare barna som ser og hører Maria, tilskuere ser bare barnas totale underkastelse og hengivenhet, og dette gjør i seg selv et sterkt inntrykk. Lourdes har en tilleggsdimensjon ved at Bernadette får anvist en kilde med rent og helbredende vann. Og etter at barna har fortalt om åpenbaringene, venter en ulykkelig tid med prøvelser. De blir mistrodd av foreldre, kirkelige og verdslige myndigheter. De blir truet og skjelt ut. Men de viker ikke en tomme, og til slutt går sannheten opp for omgivelsene og de kirkelige autoriteter.

PILEGRIMSMÅL Det finnes sterke fortellinger om Lourdes og Fatima, som jeg anbefaler alle å lese. De gir inspirasjon til å besøke disse pilegrimsmålene. Selv kom jeg derfra med en enda sterkere overbevisning om åpenbaringenes realitet. De korte resyméer jeg her har gitt av kjente åpenbaringer, vil utvilsomt virke eksotiske på personer som står utenfor troen. Det har jeg forståelse for. Naturlover brytes, og vi befinner oss hinsides det vitenskapen kan befatte seg med. Mange vil utvilsomt tenke på sinnslidelser og hysteri som forklaringer. Men hvordan f.eks. tre små barn samtidig kan rammes av noe slikt, er vanskelig å begripe. Verre er det likevel å forstå hvordan medkristne, troende katolikker, kan stille seg avvissende eller totalt likegyldige til beretninger om åpenbaringer som Kirken har godtatt. Det har jeg erfart at flere gjør. Til disse vil jeg bare si: Dersom de tror at Gud for 2000 år siden ble menneske, og etter en grusom død sto opp fra de døde og deretter viste seg for disiplene, og dessuten at de i messen mottar Kristus fysisk til stede i brød og vin, hvordan kan de uten videre avvise at Gud gjennom historien har valgt å gi sansbare tegn på sin eksistens til utvalgte mennesker?

Tror du på åpenbaringer? >>

Georg Fr. Rieber-Mohn

- Født i 1945 på Lillehammer.
- Jurist, riksadvokat 1986-1997 og høyesterettsdommer 1997 til 2007
- Bor i Hallingby. Gift med Kari. De har tre barn.
- Styreleder i institusjonen Fritt Ord fra 2011 til 2017.
- Opptatt i Den katolske kirke i 1966.
- Nevø av pater og forfatter Hallvard Rieber-Mohn.
- Medlem av OKBs finansråd, leder for Fagetisk råd siden 2013. Var i 15 år leder av menighetsrådet i St. Theresia menighet på Hønefoss.

8 kjaspe

Kristus er: Veien, Sannheten og Livet

Tro betyr: Det mest meningsbærende i livet

Kirken gir meg: Sakramenter og styrket tro

Ett bibelvers: Joh. 5-24: «Sann mitt ord! Den som lytter til hva jeg sier og tror på ham som har sendt meg, eier det evige liv; han står ikke under dommen, men er vandret over fra død til liv». Her rommes alt.

Favoritthelgen: Johannes Paul II

Favorittforfatter: Sigrid Undset

Favorittby: Roma

Jeg vil gjerne huskes for: At jeg sådde noen frø i Herrens vingård

Theresa (79)

-Hva tenker du når du hører ordet «åpenbaringer»?
-Jeg har ikke hatt en åpenbaring, men noen har sikkert opplevd det. Når noen får en åpenbaring, da ser de noe spesielt, som kanskje ikke andre ser.

-Tror du på åpenbaringer i vår tid?

-Det er mulig

-Hva tror du om private åpenbaringer, om mennesker som har sett Gud?

-Det er mulig. Jeg har ikke sett Gud. Jeg bare tror på Gud.

Mechthild Opperud (52) fra Tyskland

-Hva tenker du når du hører ordet «åpenbaringer»?

-Jeg tenker på siste bok i bibelen, Herrens Åpenbaring

-Tror du på åpenbaringer i vår tid?

-Hvis man forstår det slik at «Jesus har åpenbart seg for meg og er blitt reell for meg», så finnes det åpenbaring i vår tid. Hvis man forstår det som «Jeg har fått et budskap for resten av verden», så ville jeg ha spurt hva nytt det bringer. Jesus har i grunn sagt alt.

-Hva tror du om private åpenbaringer, om mennesker som har sett Gud?

-Det finnes, men må sjekkes.

Mai (53) fra Lillestrøm

-Hva tenker du når du hører ordet «åpenbaringer»?

-Jeg tenker på dåp, når Jesus blir døpt i Jordanelven. Jeg tenker på Johannes døperen. Også tenker jeg på oppstandelse.

-Tror du på åpenbaringer i vår tid?

-Ja, absolutt. I messen, hvis man har tro, vil det skje åpenbaringer.

-Hva tror du om private åpenbaringer, om mennesker som har sett Gud?

-Det må vi være litt forsiktige med. Man kan tro at man har sett en åpenbaring. Hvis man har sett en åpenbaring, bør man konsultere kirken og prestene for å få veiledning. Dette fordi man fort kan se seg blind på ting.

SLR Gruppe (40-60 år) fra Lillestrøm

-Hva tenker dere når dere hører ordet åpenbaring?

-Åpenbaringer starter med troskap. Syner, visjoner og beskjeder fra Gud

-Tror dere på åpenbaring i vår tid?

-Ja, hvorfor ikke?

-Hva tror dere om private åpenbaringer, om mennesker som har sett Gud?

-Vi mener at ingen har sett Gud. Det er åpenbaringer med Maria og engler, men ikke selve Gud

Anna Zolnierczyk (36) fra Fjellhamar

-Hva tenker du når du hører ordet «åpenbaringer»?

-Noe som er utenfor menneskets forståelse. Det er en gave for det menneske som opplever en åpenbaring

-Tror du på åpenbaringer i vår tid?

-Ja.

-Hva tror du om private åpenbaringer, om mennesker som har sett Gud?

-Det er en type tegn for menneskeheten.

ANNA ZOLNIERCZYK med datter og sogneprest i St. Magnus menighet, p. Janusz Fura SSCC.

Om teser, frontsoldater og pavekirken

Mens de intellektuelle og teologiinteresserte i dette reformasjonsåret møtes til foredrag og diskusjon på Litteraturhuset eller Katolsk forum, får ungdommen lære om reformasjonen i historietimene på skolen.

TEKST EWA BIVAND

VARIERER Hva de lærer der kan variere avhengig av hvilken lærebok de bruker, og hva historielæreren setter fokus på. Ut fra læreplanen for historiefaget er det ikke nødvendig at elevene i den videregående skole lærer noe om reformasjonen i del hele tatt. Med kun 90 minutter per uke til disposisjon for å dekke all historie fra Adam og Eva til den franske revolusjonen er det virkelig ikke mulig å vie mye tid til Martin Luther. I lærebøkene er reformasjonen omtalt i korte trekk - på to-tre sider - slik at det bare er plass til det viktigste. Og hva som er viktigst er opp til forfatteren. Dermed er variasjonen betydelig. I postmodernistisk ånd konstruerer man diverse narrativer ved å plukke det som passer forfatteren, eller som forfatteren antar kan fange opp elevenes interesse.¹

MAKT Alle lærebøkene konstaterer at Kirken hadde enorm makt over mennesker før reformasjonene, men hva dette skulle bety varierer. I én bok leser vi at kirken hadde «makt over sinnene» og over dagliglivet; den kunne straffe folk både for ekteskapsbrudd og arbeid i helgene, samt true med tortur. Mens i en annen bok prøver forfatterne å forklare at kirkens store jordeiendommer viser til at kirkens makt var åndelig «for den hadde jo ikke tvunget dem til å gi fra seg jorda, i og med at den ikke hadde noe fysisk maktapparat.»

AVLAT Martin Luther er selvsagt den viktigste personen i alle fortellingene og avlatshandelen er presentert som den utløsende årsak for reformasjonen. I én lærebok finner vi informasjon om at Luther selv ikke var mot avlat, bare mot avlatshandelen. Hva avlat er, er likevel ikke særlig klart. Når det gjelder de berømte tesene spikret på kirkedøren i Wittenberg, kan bildet være nokså

forvirrende. To av lærebøkene setter kildekritisk spørsmål om troverdigheten til denne hendelsen. Én lærebok kaller det til og med for en legende, mens i en annen presenteres fremdeles Luther med hammer og spiker i hånden.

POLITISK Siden dette er historie og ikke religionsfag, er det den politiske kampen mellom de tyske fyrstene og keiseren som er det vesentlige moment i fortellingen, med konklusjonen at etter reformasjonen «behøvde kongen ikke lenger å konkurrere med den katolske kirken om makten over menneskene». Én av lærebøkene nevner videre at det ikke var Luthers plan å bryte med pavekirken, mens alle konstaterer at luthersk lære spredte seg fort i Europa – i følge en av bøkene også til England. Det forklarer kanskje hvorfor Henrik 8. fikk tittelen Defensor fidei av paven, men skaper forvirring når det gjelder den anglikanske kirkens lære. Luthersk er den ikke.

Presentasjonen av reformasjonens ankomst til Norge varierer i bredde og dybde, men vi kan lese «at rikets og den katolske kirkens selvstendighet var to sider av samme sak» og at erkebiskopen og lederen i riksrådet Olav Engelbregtson var en viktig motstander av den danske kongens politikk, men tapte. Dermed gjennomførte Kristian 3. den nye kirkeordningen, overtok kirkegodset og erstattet biskopene med superintendenten. Det norske riksrådet ble oppløst og Norge mistet selvstendigheten.

LOYOLA Når det gjelder motreformasjonen leser vi at jesuittordenen ble etablert og at «Loyola ønsket å rekruttere en gruppe spesielt motiverte frontsoldater i kirkens kamp mot kjetteriet». Her kan man lure på hvordan elevene tolker denne betegnelsen med trettiårskrigen på neste side

i læreboken. (La oss håpe de ikke finner bilder av frontsoldater på internett.) I en annen lærebok kan vi lese at selv om ordningen med avlatsbrev ble avskaffet og prester ble gitt bedre opplæring, ble paven fortsatt den katolske kirkens overhode og «det ble ikke gjort vesentlige endringer i det som ble definert om den rette tro. Pavekirken satset i stedet på å reindyrke sin lære i kontrast til den protestantisk.» Heldigvis, har man lyst å kommentere.

APOSTOLISK Et større, og mer generelt problem, er at det intet sted forklares hva ordet «katolsk» betyr. Dermed blir adjektivet katolsk et synonym med «pavekirken», en betegnelse som er brukt oftest i lærebøkene, istedenfor å forstå den som «allmenn, universell». Det er liksom en luthersk kirke og en pavekirke. Man bruker ikke lengre det nedsettende begrepet «papisme», men pavekirke har blitt så inngrodd i språket at man ikke har intuisjon om ordets opprinnelse og nedsettende karakter. Den romersk-katolske kirke er en apostolisk Kristi kirke og er ett med Kristus. Men vi har en pave i Roma som vår hyrde og overhode for den verdensomspennende kirken med ca 1 milliard troende. Og, ja, den nåværende pave er en frontsoldat og jesuitt.

Tatt i betraktning at historiefaget får liten plass i norsk skole kan man være glad for at elevene i alle fall lærer «noe» om den katolske kirke og reformasjonen. Men både katolsk ungdom og deres foreldre burde være klare over at det bare er «noe» og av varierende troverdighet. Særlig i år, med mye som lukter ren hagiografi av Martin Luther både i media og offentlige taler, er det ikke nok å trøste oss med det faktum at det finnes en del informasjon for skoleelever på katolsk.no.

Tårene i påskemysteriet

Det er tida for glede og fryd. Kristus har stått opp frå dei døde, me jublar og prisar Gud. Men går me nærare påskedramaet, let me frelsesmysteriet synke endå djupare inn i oss, då nærmar me oss eit språk der ord ikkje strekk til. Då møter me det ordlause uttrykket i tårenes landskap.

TEKST BR. HAAVAR SIMON NILSEN OP

ERFARINGER I vår inviterte biskop Bernt Eidsvig ein stor del av pretestanden til heildagsseminar i bispegarden. Eg var med i ei slik samling med over ti prestar, der me delte erfaringar og fekk informasjon om tilhøva i bispedømet.

Mellom ei av øktene gjekk eg ganske tilfeldig inn i St. Olav domkyrkje, der eg fekk eit stille pusterom saman med nokre andre bedande som benka seg framom Maria og Jesus-barnet som ho held på armen. Eg vart med eitt gripen av desse to, som sit så stillferdig, så tolmogige, og eg festa meg ved blikket til Kristus. Han sat med krone, og handa lyft til signing, som teikn på den sigeren me er lova ved hans død og oppstode. Men andletet strålte ikkje av glede eller siger. Han såg på meg med medkjensle og miskunn, og med sorg over all lidinga som rammar den skapnaden som var meint for djup og heilag lukke. Og eg spurte meg sjølv: Kva plass har tårene i Jesu eige liv? Og korleis møter eg min Frelsars tårer? Å sjå inn i dette landskapet no i påsketida

treng ikkje legge ein dempar på påskefesten. Det kan tvert i mot ta oss djupare inn i mysteriet.

INDRE VESEN Evangelistane skildrar nokre konkrete episodar: Jesus gret for Lasarus. Jesus gret for kvinnene i Jerusalem. I tillegg ligg gråten mellom linjene i Getsemane, i Jesu eksistensielle kamp før lidinga og korset. Desse episodane som evangelistane skildrar frå Jesu liv seier på forskjellig vis noko om Jesu indre vesen og skjulte djupn.

Jesus gret for sine vener. Det er noko opprivande i fortellinga om Lasarus som døyr, og Marta og Maria som naudar Jesus til å kome. Det er drama. Lasarus har vore død i fire dagar. Familie og vener er djupt inne i sorga. Det som ikkje skulle skje, har skjedd. Jesus ser. Jesus høyrer. Jesus gret. Herren er ikkje fjern eller fråverande. Ikkje i Lasarus sitt liv. Ikkje i mitt liv. Gud viser med kva blick han ser oss. Han tek våre liv på alvor. Kristi venskap er ikkje ein metafor eller

tørr teologi. Denne venskapen er smidd av personleg kjærleik. Kan du hugse sist du gret for ein ven? Ein slektning? Eller minnest du når nokon gret framfor deg? Delte du tårene? Tårene vever oss saman, opnar for tillit, varme, tryggleik. Dei knyter oss saman. Og slik me er bundne til kvarandre gjennom djupe venskapsband, slik gjer Gud seg til eitt med oss, fylt med miskunn og djup omsorg, og lengt etter ekte venskap og nærleik. Det er slike tårer Jesus feller framfor grava til Lasarus. Han lengtar. Han ber. Han kallar.

MYSTERIET Når Jesus kjem ridande inn i Jerusalem er det ei anna naud som tynger han. Han møter det blinde folket som ikkje forstår. Som endå ikkje har opna seg for mysteriet at Gud er midt i blant dei. I tre år har Herren gått som ein framand blant sine egne. No let han endeleg tårene få flyte fritt. "Hadde du berre på denne dagen skjøna, du òg, kva som tener til fred!" Tårer av einsemd. Tårer av sorg. Tek eg inn over meg Guds

JESUS PÅ MARIAS FANG kronet og med løftet arm til velsignelse. Utsnitt fra kopien av Enebakkmadonnaen (1230-1250) i St. Olav domkirke i Oslo, laget av Petter C. Omtvedt.

fortvilning? Ser eg Alvoret i misjonsoppdraget? Er eg open for Guds nyskapande vilje i livet mitt?

Jesus gret for sine vener. Jesus gret for menneske som ikkje trur. Men i Getsemane er det han sjølv det gjeld. Han fell på kne, knust av angst over krossvegen som ventar. Han kastar seg mot Faderen, gjev seg over, let gråten reinse blikket, hjarta, viljen. Slik gjer Herren seg til eitt med alle som kjempar med djup angst, med alle som vert ramma av ulykke og sjukdom, med alle ligg for døden. Ingen er åleine i dødens time. Jesus møter oss også der. For Herren har sjølv vore der.

DJUPET Desse hendingane skriv seg inn i eit større bilete. Påskefeiringa er ikkje lettvent feiring og overflatisk jubel. Ho grip inn i djupet av oss, og i djupet av Gud, så djupt som berre gråten kan uttrykke det. Jesu tårer er sannferdige, for han er heil i si ferd. Dei vitnar på ordlaust vis om Guds eigen naud for sin skapnad, og hans djupe lengt etter full

foreining med oss menneske som har lagt ned så mykje av seg sjølv i. Dei vitnar om sorg over menneskeleg vilje som vender seg frå sin skapar. Og dei vitnar om livsvilje, og truskap gjennom smerte og prøvelsar, der overgjeving leier til fridom. Kristi offer på korset, og alle tårene som Herren feller på den vegen, vert vår forløysing. Det er Guds kjærleiks språk, han som gav oss tårene som gåve for at me skal kunne uttrykke det i djupet av oss som me ikkje kan sei med ord.

GRENESPREGANDE Dei første apostlane fekk erfare Jesu grensesprengande kjærleik då Herren openberra seg for dei etter at han hadde stått opp frå dei døde. Peter, som sjølv hadde felt sine bitre tårer etter å ha fornekta Jesus, møter han på stranda, og Jesus spør han: "Simon, son til Johannes, elskar du meg?" Tre gonger krev Jesus svar. Peter vert sorgfull, men svarar trufast: "Du veit eg har deg kjær." Peter får misjonsoppdraget for kyrkja, og Jesus seier til sist: "Følg meg". Der,

medan Jesus og Peter går for seg sjølv langsmed stranda, der trur eg Peter brast i gråt. Og Jesus let kan hende sine eigne tårer strøyme fritt saman med sin læresvein. Med brennande hjarte femner han Peter, han som fornekta og rømde, svikta og sank. Peter møter på ny Jesu blikk, ikkje ved eit hanegal, men forsona på ei strand, fylt av freden som spring ut av einskapen ved Heilaganden.

Dette er starten på kyrkja sitt liv, der mysteriet og gleda gjer augo blanke og opnar hjarta. Der Gud og menneske flyt saman i Kristus. Einskap i lidning og i glede, der ingenting kan skilje oss frå Kristi kjærleik, men der sanninga set oss fri. Fri til å elske, fri til å tru. Slik veks me nærare vår Herre og kvarandre, ført ved handa av "Anden som sjølv går i forbøn for oss med sukk utan ord." (Rom. 8, 26)

Tilbake til start - Kirke i Alta

I 1856 etablerte Nordpolmisjonen seg i Altagård i Alta, den første katolske misjonsstasjon i Nord-Norge etter reformasjonen. Bygningen rommet kapell og skole, og virksomheten strakte seg over vel 20 år

MELDING FRA **TROMSØ STIFT**

HOVEDSENTER Altagård hadde hundre år tidligere vært fylkesmannens sete og derved statens hovedsenter for Troms og Finnmark. Kirken solgte Altagård da virksomheten opphørte, men beholdt et mindre areal med blant annet den katolske kirkegården som misjonen hadde anlagt.

150 år senere, i 2000, kjøpte kirken et bolighus som lå inntil kirkegården. Det ble innredet kapell, og daværende sogneprest, p. Wojciech Egier, nå kapellan på stedet, gravde frem det som var igjen av kirkegården og satte gjerde omkring.

POLSK ARKITEKT Alta har vokst til å bli Finnmarks største by, i dag 20 000 innbyggere, og Tromsø stift besluttet å bygge kirke på arealet ved siden av kirkegården. Det ligger like ved flyplassen, øst for Altas nye sentrum. En polsk arkitekt, Pawel Wlad Kowalski, har tegnet kirken, oppfølging i Norge er ved Haldde arkitekter AS i Alta. Kirken vil gi plass til 60 – 70 personer med tillegg av barnerom og galleri.

Teknisk peker bygget fremover. Det er boret i grunnen for å hente ut varme fra vann i fjell. Selv på 80 m dyp var det løsmasser, men rikelig med saltvann til å omformes til varme; varmepumpen skal dekke varmebehovet både i prestegården og for kirken. For hver kw-t strøm som kjøpes, regner man å få 3 til 4 ganger mer effekt igjen til oppvarming.

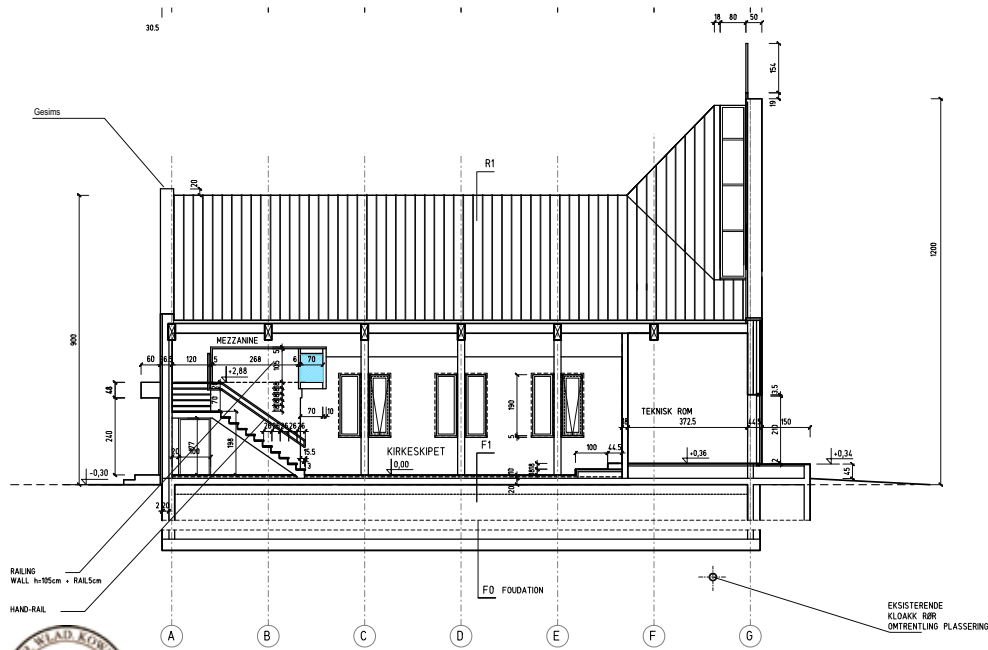
MASSIV TRE Det andre som peker fremover, er byggeteknikken. Kirken blir i massivtre: Vegger og tak innvendig er tre helt igjennom, veggene 10 cm tykke, og utenpå legges isolasjon laget av trefiber. Ved siden av langtidslagring av CO₂ i vegger og tak, får man gevinsten av tunge innervegger som holder på varmen, og et godt isolert bygg som puster.

Byggingen er godt i gang. Sålen ble støpt i vinter, den uken det var bare varmegrader, og rør for oppvarming ligger i den støpte sålen. Håpet er at massivtre og isolasjon kan leveres i mai; montering vil ta omkring 4 uker. Etterpå kommer oppfølgende snekker- og

blikkenslagerarbeider med mer; dato for ferdigstilling er ikke fastsatt.

Ved siden av kirken har stiftet i år overtatt en naboeiendom som vil gi rikelig rom for alt som trengs til menighetslokaler og undervisning. Huset vil kreve ombygging, som kan tas over tid. Det gledelige er at forutsetningene for et fullgodt kirkeanlegg er lagt for det som med all sannsynlighet vil bli det viktigste sentret i det vestlige Finnmark.

LOKAL GAVE Investeringene kommer ikke av seg selv. Menigheten skyter inn 2 mill. kroner, hvorav 1 er gave fra et lokalt ektepar. Ansgarwerk München har gitt kr. 175.000 og Bonifatiuswerk har gitt tilsagn om € 75.000. To private tyske givere har gitt henholdsvis 184.000 og 100.000 kroner, og i tillegg kommer mange mindre bidrag.

Måling i centimeter.

P6

P5

P4

P3

Søknadstegninger

haldde
ARCHITECTS AS

Haldde arkitekter AS
Sørenskriverveien 11
9513 Alta

Telefon: 78437714
E-post: post@haldde.as

FORMAT A3

KIRKEANLEGG Plantering av kirketomten FOTO p. Wojciech Egjert.

31. mars sluttet **Lisa Wade** som administrativ leder i Oslo katolske bispedømme for å gå tilbake til virket som selvstendig konsulent innenfor organisasjonsutvikling. Lisa har vært bispedømmets fungerende administrative leder fra 1. mars 2015. Hun har ledet den administrative ledergruppen, gjennomført store endringer og også frontet den vanskelige registersaken i mediene.

-Lisa har gjort en formidabel innsats for bispedømmet den tiden hun har vært her, i en av de mest krevende perioder for bispedømmet noensinne. Hun kom inn på midlertidig basis i mars 2015 for å avhjelpe i en akutt situasjon da politiet tok seg inn i våre lokaler. Lisa skulle i utgangspunktet bare være noen måneder, men jeg er glad for at hun ble så lenge og har fått ryddet opp og gjort så mye for oss, sier biskop Bernt Eidsvig.

Hun går nå tilbake til sin virksomhet som skribent og rådgiver i organisasjonsutvikling. I tillegg vil hun fortsette som styreleder i St Olav bokhandel. Wade har bakgrunn som journalist og har vært aktiv i det katolske miljøet i Bergen. Hun er født i Berkeley i California, dit hun for øvrig nå reiser på studieopphold etter at oppdraget i OKB er fullført.

Fra og med den 1. april 2017 er **Anne-Mette Ringdal** konstituert i stillingen som stabsleder for administrasjonen i Oslo katolske bispedømme. Ringdal er ikke et nytt ansikt i bispedømmet, og har tidligere vært i et engasjement som HR-leder siden mars 2016. Hun ble 1. februar først ansatt som fast HR-leder. Ringdal er ikke et nytt ansikt i bispedømme, og har tidligere vært i et engasjement som HR-leder i Oslo katolske bispedømme siden mars 2016. Det er en svært variert stilling hun nå vil ta fatt på som Stabsleder. Til stillingen ligger også lederansvar for de ansatte på biskopens forværelse, for husholdningen, resepsjonen og administrasjonens ledergruppe. Inntil videre vil hun og følge opp oppgavene som HR-leder.

Den 31. mars sluttet leder for pastoralavdelingen, **Maria J. Sammut**. Maria har arbeidet i bispedømmet siden februar 2013, men vært engasjert allerede fra 2011 med å lage en pastoralplan for bispedømmet. Foruten å forme og lede Pastoralavdelingen, har Maria J. Sammut gjort et foregangsarbeid i å skape digitale arenaer for trosformidlingen, i første rekke ved å bygge opp ressursbanken Blilys.no for katekese, familie og skole fra grunnen av. Hun har også etablert plattformer på sosiale medier for Pastoralavdelingen og kateketene. Maria har nedlagt et stort arbeid i å utvikle emner på universitetsnivå for undervisning av prestestudenter og kandidater til det permanente diakonat i samarbeid med Det teologiske menighetsfakultet, og vært en pådriver i bispedømmets satsing på å tilby prestene lederkurs. Hun har dessuten samarbeidet tett med NUK om menighetenes barne- og ungdomsarbeid, og hatt administrativt ansvar for kursvirksomheten i bispedømmets forebyggende arbeid mot seksuelle krenkelser.

Pave Frans utnevnte torsdag den 6. april 2017 erkebiskop **James Patrick Green**, titular-biskop av Altinum, til ny apostolisk nuntius til Sverige og Island. Utnevnelsen til de øvrige nordiske land skjer ventelig om kort tid.

Erkebiskop Green er født i USA i 1950 og har den siste tiden virket i Peru. Han etterfølger erkebiskop Henryk Josef Nowacki som gikk av som nuntius til de nordiske land tidligere i år.

Green ble presteviet for erkebispedømmet Philadelphia den 15. mai 1976. I sine første år i diplomatisk tjeneste for Den hellige stol virket han i Papua New Guinea, Korea, Nederland, Spania inntil han i 1999 ble forflyttet til Danmark som nuntiaturråd ved nuntiaturet for de nordiske land. Han tilbrakte etter det et år i Taiwan som chargé d'affaires før han ble kalt til Roma i 2002.

Green ble utnevnt til titular-erkebiskop av Altinum av pave Benedikt XVI den 17. august 2006.

Den 6. august, festen for Herrens forklarelse feiret **sr. Maria Teresa Hosanna** av Jesusbarnet sitt sølvjubileum. Sr. Hosanna trådte inn i Karmel på Island i desember 1989 og var med på grunnleggelsen av Karmel i Tromsø. Biskop Berislav Grgić feiret jubileumsmessen sammen søstrenes provinsial, p. Jan av Maria, Kirkens Mor samt prester fra Tromsø stift og andre tilreisende prester. I sin preken understreket Biskopen blant annet forholdet mellom bønn og handling: «forbli fast i dine løfter og etter alle dine gode bønne- og meditasjonssamtaler med Vår Herre her i kapellet – på «deres forklarelsens fjell» glem ikke å komme ned for å fortsette å tjene dine og våre søstre og brødre. Se. Hosanna fornyet så sine ordensløfter og ved slutten av messen hilste også Provinsialen jublant og overrakte henne Pave Frans velsignelse i anledning dagen. Etter messen var det kirkekaffe i gjestehuset og senere på dagen middag for sr. Hosannas gjester.

Vi takker alle som gjorde denne dagen til en gledens dag og ber dere alle om forbønn for sr. Hosanna og vår kommunitet.

Karmelittnonnene

Petter Stocke-Nicolaisen er ansatt som redaksjonssjef i kommunikasjonsavdelingen. Han er cand.mag. i idéhistorie og russisk fra Universitet i Oslo, og har også studert journalistikk ved Høyskolen i Oslo og Akershus. Stocke-Nicolaisen har i tillegg en mastergrad i medieledelse fra University of the Arts London. Han har vært sjefredaktør og administrerende direktør i mediehuset Helgelendingen, prosjektredaktør i Amedia og har jobbet i Aftenpostens kulturavdeling.

Han har politisk fartstid fra Unge Høyre og studerer for tiden endringsledelse på BI. Han vil tiltre i sin stilling i begynnelsen av august.

Nils Heyerdahl blir tilknyttet kommunikasjonsavdelingen med særskilt redaktøransvar for verdi- og idéinnholdet i St. Olav kirkeblad. Heyerdahl er magister i idéhistorie og jobbet i NRK fra 1979 til 2011, de siste 20 årene som sjef for Radioteatret. Han har oversatt en rekke fagbøker og var forlagsredaktør i St. Olav forlag 1968-74. Han ble i 2011 valgt til preses i Det Norske Akademi. Nils Heyerdahl ble tatt opp i kirkens fulle fellesskap i 1961. Han ledet i en periode Massemediakommisjonen, og er nå medlem av Liturgikommisjonen.

Søster M. Carmelita Lasrado tiltrådte 20. mars som ny priorinne ved Birgittaklosteret på Tiller (ved Trondheim). Hun etterfølger søster M. Patrizia Telese som har ledet klosteret siden 25. juni 2009. Søster Carmelita er født i Mysore, India i 1966 og avga sine første klosterløfter i 1989 og evige løfter i 1994.

Det er med stor glede Birgittaordenen og søstrene på Tiller ønsker sin nye priorinne velkommen!

Birgittasøstre

Den 11. november 2016 feiret vi **Sr. M. Albinas** 100-års fødselsdag. Hun er medlem av fellesskapet på St. Elisabeth-hjemmet i Tromsø. Til festen kom også søstre fra St Elisabeth i Oslo. Med stor glede deltok husets beboere, mange av menighetens medlemmer og naboer. Biskop Berislav Grgić ledet den høytidelige Messen i husets kapell. Blant konselebrerende prester var: Sogneprest P. Marek Michalski MSF, P. Andrzej Żydek MSF, P. Andrzej Kościukiewicz MSF, P. Mieczysław Wiebskowski MSF og P. Wojciech Egiert. Sr. M. Albina, Ingeborg Henningsen, ble født 11. november 1916 i Danmark. Hun trådte inn i vår Kongregasjon i København. Deretter ble hun sendt til Norge, for å gjennomføre sitt novisiat. Hun ble her og avla sine første løfter den 20. juni 1940. Sr. M. Albina, har virket i det stille, nesten i det skjulte, på våre sykehus og i våre klostre. Hun har fått mange venner og kjente, som fortsatt holder kontakten og besøker henne. Noen av dem kaller Sr. M. Albina for deres "reserve mor".

Vi anbefaler vår kjære jublant til søstrenes forbønn og ber Gud om Hans fortsatte nåde og om krefter og helse for Sr. M. Albina.

St. Elisabethsøstre i Norge

Sammen og samtidig - mot moderne slaveri

12.-19.november 2017

Global uke er en felles kirkelig aksjon i regi av Norges Kristne Råd med fokus på global urettferdighet. En uke hvert år går kirker, menigheter og grupper sammen for å arrangere noe i sitt nærområde. For mer informasjon se www.globaluke.no.

Oslo katolske bispedømme

Den 5. januar 2017 har biskop Bernt I. Eidsvig Can. Reg. av Oslo utnevnt Elisabeth Streit til ekstraordinær kommunionsutdeler i focolarefelleskapet i Oslo, for en periode på 3 år.

Den 10. januar utnevnte biskop Bernt I Eidsvig p. Charles-Placide Ngboko Zondo til kapellan i St. Olav domkirkemenighet i Oslo, for en periode på tre år med alle tilhørende plikter og rettigheter.

Den 14. februar 2017 utnevnte biskop Bernt I. Eidsvig Petter Steen og Trong Dinh Tran til ekstraordinær kommunionsutdeler i St. Josef menighet på Haugesund. Utnevnelsen er for en periode på 3 år, frem til 14. februar 2020.

Samme dato utnevnte biskop Bernt I. Eidsvig Van Nhat Cao, Sr. Josephine Do Thi Hoa, Sr. Therese Hien Hoang, Sr. Madeleine Tran Minh Trang, Ba Thanh Mai, Duc Tho Nguyen, Cong Bang Pham, Tuan Khoi Phan og Si Bau Uong til ekstraordinære kommunionsudelere i St. Olav menighet for en periode på 3 år, frem til 14. februar 2020.

Den 31. mars 2017 har biskop Bernt I. Eidsvig utnevnt Mirabella Andrew, Artur Haakonsen og gjenutnevnt Marion Haave til rådsmedlem av Finansrådet i St. Hallvard menighet for en periode på to år. I tillegg utnevnte biskop Bernt Frode Eidem til regnskapsfører for Finansrådet i St. Hallvard menighet for samme periode.

Samme dato har biskop Bernt I. Eidsvig utnevnt Antonio Nhat, Bernt Gulbrandsen, Ferdinand Måanle, Kariuki Mukuria, Kim Goo Ja, Lucy Mukuria, Sr. Natanaela Hess, Stian Erdal, Thai Nguyen Bich Thuong og Virginia Grindrud til ekstraordinær kommunionsutdelere i St. Hallvard menighet, for en periode på 2 år frem til 31. mars 2019. Deretter utnevnte biskop Bernt I Eidsvig, også samme dag, Eirik Sukke til ekstraordinær kommunionsutdeler ved St. Paul gymnas, og ved behov, i St. Paul menighet i Bergen. Utnevnelsen står for en periode på to år til 31. mars 2019.

Fra Biskop Bernt Eidsvigs kalender*

25/4:	Møte i Katolsk-Luthersk samtalegruppe
26–28/4	Annual General Meeting med Tribunallet, Edinburgh
30/4	Ferming i St. Laurentius menighet, Drammen
2/5	Møte med Finansrådet, OKB
3/5	Vert for Samarbeidsrådet for Tros- og livssynssamfunns lederforum
6/5	Ferming i St. Svithun menighet, Stavanger
9/5	Møte med Konsultorkollegiet, OKB
13/5	Visitat i St. Eystein menighet, Kristiansund
14/5	Ferming i St. Eystein menighet, Kristiansund
20–21/5	Ferming i St. Paul menighet, Bergen
23/5	Besøk i Mariahuset, Oslo
25/5	Ferming i Vår Frue menighet, Oslo
27/5	Ferming i St. Frans' menighet, Larvik
28/	Ferming i Vår Frue menighet, Porsgrunn
29/5	Representantskapsmøte i Bibelselskapet
1/6	Møte med Finansrådet, OKB
3/6	Ferming i St. Olav menighet, Oslo
4/6	Ferming i St. Olav menighet, Trondhjem
9/6	Møte med Pastoralrådets arbeidsutvalg
13/6	Møte med Presterådet, OKB

*Å jour per 29/3

Fra biskop Berislav Grgić kalender*

30. april 2017	Ferming i St. Mikael kirke, Hammerfest
6. mai 2017	Ferming i Kristi Konge kirke, Narvik
7. mai 2017	Ferming i St. Sunniva menighet, Harstad
10. mai 2017	Møte i finansrådet
20. mai 2017	Ferming i Vår Frelsers kirke, Mo i Rana
21. mai 2017	Ferming i Den Hl. Ånds kirke, Mosjøen
25. mai 2017	Ferming i St. Eysteins kirke, Bodø
13. juni 2017	Hl. Messe i Vilsbiburg(Tyskland)
19. juni 2017	Møte i finansrådet
4. juni 2017	Ferming i Vår Frue kirke, Tromsø
18. juni 2016	Ferming i Den Hl. Families kirke, Storfjord
24. juni 2017	Ferming i St. Josef, Alta

*Å jour per 28/3

Pavens bønneintensjoner

April

Ungdom

At unge mennesker sjenerøst må svare på sine kall og på alvor vurderer å hengi seg til Gud gjennom prestedømmet eller ordenslivet.

Mai

Kristne i Afrika

At kristne i Afrika må bære profetisk vitnesbyrd om forsoning, rettferdighet og fred, og slik etterligne den barmhjertige Jesus.

Juni

Nasjonale ledere

At nasjonale ledere fullt og fast må forplikte seg til å gjøre slutt på våpenhandelen, som går ut over så mange uskyldige mennesker.

ST. OLAV

Vi takker!

I årets tre første måneder har det kommet inn i alt kroner 44 600,- i gaver til St. Olav. Takk til alle våre givere!

